

VALSTYBĖS ĮMONĖ „ORO NAVIGACIJA“

**2017–2021 M. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO
2017 M. 12 MĖNESIŲ TARPINĖ VEIKLOS ATASKAITA**

2018-01-25 NR. A-16

TURINYS

I SKYRIUS	3
ĮMONĖS VEIKLOS STRATEGIJA IR TIKSLAI	3
II SKYRIUS	4
ĮMONĖS VEIKLOS APŽVALGA IR VALDYMO ORGANAI	4
III SKYRIUS	6
ORO EISMO PASLAUGOS, ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS	6
VEIKLOS TIKSLAMS PASIEKTI	6
IV SKYRIUS.....	11
ORO NAVIGACIJOS PASLAUGŲ SAUGOS, KOKYBĖS	11
IR SAUGUMO UŽTIKRINIMAS	11
V SKYRIUS	16
ESMINĖS REIKŠMĖS ĮMONĖS VEIKLAI TURINTYS ĮVYKIAI. PROGNOZĖS.....	16
VI SKYRIUS.....	18
INTEGRACINIAI PROCESAI.....	18
VII SKYRIUS	23
FINANSINIAI VEIKLOS REZULTATAI.....	23
VIII SKYRIUS	26
ĮMONĖS INVESTICIJOS, DIDŽIAUSI VYKDOMI PROJEKTAI	26
IX SKYRIUS.....	31
BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS	31
X SKYRIUS	35
ĮMONĖS DARBUOTOJAI IR DARBO UŽMOKESČIO FONDAS	35
XI SKYRIUS.....	36
ĮMONĖS VYKDOMOS SOCIALINĖS, APLINKOSAUGOS INICIATYVOS.....	36
IR POLITIKA	36
XII SKYRIUS	37
SKAIDRUMO GAIRIŲ NUOSTATŲ LAIKYMASIS	37
1 PRIEDAS. ĮMONĖS PAJAMOS (FP-1)	38
2 PRIEDAS. ĮMONĖS SAŃAUDOS (FP-2)	39
3 PRIEDAS. ĮMONĖS PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA (FP-3)	43
4 PRIEDAS. ĮMONĖS INVESTICIJOS IR JŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI (FP-4)	44
5 PRIEDAS. ĮMONĖS ĮSIPAREIGOJIMAI FINANSINĖMS INSTITUCIJOMS (FP-5)	45
6 PRIEDAS. ĮMONĖS BALANSINĖ ATASKAITA (FP-6)	46
7 PRIEDAS. ĮMONĖS SUVESTINIAI FINANSINIAI RODIKLIAI (FP-7)	50
8 PRIEDAS. 2017 M. TURTO ĮSIGIJIMO IR SKOLINIMOSI PLANO VYKDYMO ATASKAITA (FP-8)	53
9 PRIEDAS. 2017 M. II KETVIRČIO VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ATASKAITA (F-10)	55

I SKYRIUS ĮMONĖS VEIKLOS STRATEGIJA IR TIKSLAI

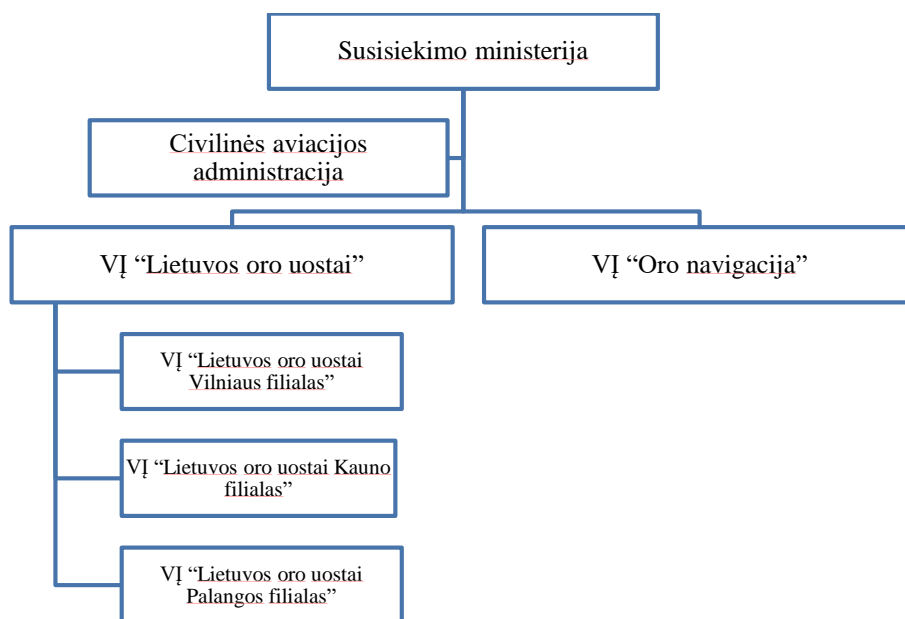
Valstybės įmonės „Oro navigacija“ (toliau Įmonė) misija – užtikrinti saugias, pakankamo pajėgumo, ekonomiškai efektyvias ir aplinkosaugai draugiškas oro navigacijos paslaugas. Įmonė svarbi visuomenei, kariuomenei, verslui ir piliečiams dėl Lietuvos Respublikos oro erdve kasdien praskrendančių šimtų orlaivių, gabenančių tiek keleivius, tiek krovinius, vykdomų karinių skrydžių, siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos oro erdvės saugumą, taip pat dėl bendrosios aviacijos skrydžių ir vis labiau populiarėjančio bepiločių orlaivių naudojimo.

Įmonė yra tiesiogiai atsakinga už skrydžių, skraidinamų keleivių ir krovinių saugą bei skrydžių efektyvumą, todėl akivaizdu, kad tai – ypatinga, strateginę reikšmę valstybei turinti įmonė.

VĮ „Oro navigacija“ yra sudėtinė Europos oro eismo vadybos sistemos dalis, kurios tikslas – užtikrinti efektyvią veiklą saugos, pajėgumo, ekonominio efektyvumo ir aplinkosaugos srityse.

Įmonė pagal savo veiklos pobūdį yra oro transporto infrastruktūros įmonė, kuri yra sudėtinė ir neatsiejama Lietuvos transporto sektoriaus dalis, strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinti įmonė, atliekanti jai priskirtas valstybės užduotis ir užtikrinanti darnų ir saugų skrydžių vykdymą virš Lietuvos Respublikos esančioje oro erdvėje ir Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (toliau ICAO) Lietuvai deleguotoje oro erdvėje virš neutraliųjų vandenų (Baltijos jūroje) (bendrai visa valdoma oro erdvė vadinama Vilniaus skrydžių informacijos regionu, toliau SIR) bei Lietuvos tarptautiniuose oro uostuose. Oro transporto sektorius yra labai svarbus sėkmingam valstybės vystymuisi, nes sukuria ženkliai BVP dalį, taip pat sudaro sąlygas sėkmingai veikti ir plėsti veiklą kitiems valstybės ekonomikos sektoriams, daro įtaką Lietuvos pasiekiamumui ir piliečių mobilumui didinti.

Siekdama strateginių tikslų, atsižvelgdama į atliekamų funkcijų specifiką bei strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui, valstybės įmonė „Oro navigacija“ savo veiklos strategiją ir veiklos planus koordinuoja su kitomis Lietuvos oro transporto sektoriaus įmonėmis (VĮ „Lietuvos oro uostai“, Civilinės aviacijos administracija, Karinės oro pajėgos). Oro transporto įmonių, kurių veiklą reguliuoja ir kontroliuoja Lietuvos Respublikos susiekimo ministerija, glaudūs tarpusavio santykiai užtikrina Lietuvos oro transporto darnią plėtrą (žr. 1 pav.).

1 pav. Lietuvos Respublikos susiekimo ministerijai pavaldžių oro transporto įmonių schema

VĮ „Oro navigacija“, kaip įmonė, teikianti oro navigacijos paslaugas, siekia prisidėti ir prie valstybės politinių tikslų oro transporto srityje įgyvendinimo: sėkmingai veikti oro navigacijos paslaugų rinkoje, plėtoti Baltijos funkcinį oro erdvės bloką (*angl.* Functional Airspace Block, toliau – FAB), gerinti oro eismo vadybą bei prisidėti prie mokslinių tyrimų sektoriaus plėtos.

Įmonės 2017–2021 m. strateginiame veiklos plane nustatytos šios Įmonės veiklos kryptys:

- teikti saugias ir kokybiškas oro navigacijos paslaugas bei pasiekti Įmonei taikomus veiklos efektyvumo rodiklius;
- didinti Įmonės konkurencingumą ir užtikrinti veiklos tęstinumą;
- pakeisti Įmonės teisinę formą vizijai įgyvendinti.

II SKYRIUS ĮMONĖS VEIKLOS APŽVALGA IR VALDYMO ORGANAI

Veiklos apžvalga

Valstybės įmonė „Oro navigacija“ yra oro transporto infrastruktūros įmonė. Įmonė teikia oro eismo paslaugas orlaiviams, skrendantiems Lietuvos Respublikos oro erdve. Atsižvelgiant į veiklos pobūdį ir paslaugoms taikomą kainodarą, Įmonė Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 4-1100 „Dėl valstybės valdomų įmonių specialiųjų įpareigojimų nustatymo ir informacijos pateikimo rekomendacijų patvirtinimo“ priskiriama prie įmonių, vykdančių specialiuosius įpareigojimus.

Pagal Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymą ir Civilinės aviacijos administracijos (toliau CAA) išduotą pažymėjimą valstybės įmonė „Oro navigacija“ yra vienintelė įmonė, kuriai suteikta teisė teikti oro eismo, ryšių, navigacijos ir stebėjimo bei oro navigacijos informacijos paslaugas Lietuvos Respublikos oro erdve skrendantiems orlaiviams. Įmonė taip pat užtikrina nuolatinį Aeronautikos gelbėjimo koordinacinio centro paieškos ir gelbėjimo darbų, įvykus orlaivio avarijai, organizavimo ir koordinavimo paslaugų teikimą.

2017 m. gruodžio 31 d. Įmonėje buvo 5 skrydžių valdymo centrai (Regiono, Vilniaus, Kauno, Palangos bei Šiaulių aerodromų), Aeronautikos gelbėjimo koordinacinis centras, Mokymo centras, 3 tarnybos, 15 skyrių. Kauno ir Palangos skrydžių valdymo centrai yra Įmonės filialai, veikiantys pagal patvirtintus savo nuostatus.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojusi nauja Įmonės organizacinė struktūra, pasižymi tuo, kad siekiant valdymo darnumo, operatyvumo ir veiksmingumo, aiškaus atsakomybių paskirstymo bei atskaitingumo, yra suformuoti 5 departamentai su aiškiai jiems priskirtomis funkcijomis.

Oro navigacijos paslaugų (maršruto ir terminalo rinkliavos) kainodara, sąnaudų joms priskyrimas, kapitalo kainos skaičiavimai, rizikos mechanizmai nustatomi vadovaujantis Europos Sąjungos reglamentais, Europos saugios oro navigacijos organizacijos (toliau Eurokontrolė) nuostatomis, ICAO dokumentais.

Įmonė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 15 straipsnio 5 dalies 4 punktu ir 7 dalies 1 ir 2 punktais, pelno įmokos į valstybės biudžetą nemoka, nes Įmonės pajamų ir sąnaudų struktūrą, pelno paskirstymą tiesiogiai reglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai. Tačiau, nuo 2018 m. Įmonei bus taikomas pelno mokestis.

Vidaus kontrolės sistema

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu bei siekiant užtikrinti vidaus kontrolei keliamus uždavinius, Įmonėje veikia Vidaus audito tarnyba (toliau VAT). Tai nepriklausomas Įmonės struktūrinis padalinys, kuris savo veikloje vadovaujasi vidaus

audito veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. VAT nepriklausomai ir objektyviai tiria, vertina ir konsultuoja Įmonę, siekdama užtikrinti Įmonės veiklos efektyvumą ir vidaus kontrolės sistemos veikimą.

2017 m. I ketv. buvo patvirtintas Vidaus audito tarnybos 2017–2019 m. strateginis veiklos planas ir 2017 m. Vidaus audito tarnybos veiklos planas. Pastarojo plano patikslinta redakcija, suderinta su generaliniu direktoriumi, buvo patvirtinta 2017 m. gegužės 4 d. VAT taip pat parengė ir pateikė Susisiekimo ir Finansų ministerijoms bei Įmonės generaliniam direktoriui VAT 2016 m. veiklos ataskaitą. Įmonės valdybai taip pat buvo pristatyta 2016 m. VAT veiklos ataskaita.

Įmonė savo veikloje vadovaujasi ne tik Lietuvos Respublikos teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis ir Europos Sąjungos teisės aktais, bet ir Įmonėje patvirtintomis taisyklėmis, tvarkomis ir reglamentais (Veiklos reglamentas, Darbo tvarkos taisyklės, Oro eismo paslaugų teikimo vadovas ir kt.).

Siekiant užtikrinti efektyvų vidaus kontrolės sistemos veikimą, visi Įmonėje vykstantys procesai yra dokumentuojami ir saugomi dokumentų valdymo sistemoje „DocLogix“. Ši sistema padeda atlikti dokumentų įgyvendinimo stebėseną, kontroliuoti užduočių vykdymą ir kt.

Per 2017 m. VAT atliko devynis planuotus vidaus auditus, vienas iš jų atliktas kartu su Oro eismo vadybos saugos ir kokybės vadybos skyriaus darbuotojais. Audituojamų padalinių vadovai, suderinę su VAT, priėmė sprendimus dėl vidaus audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo, sudarė jų įgyvendinimo priemonių planus, kuriuose nurodė rekomendacijų įgyvendinimo priemones, terminus ir už jų įgyvendinimą atsakingus asmenis.

2017 m. pateiktos 36 rekomendacijos. Vykdamas veiklą po audito, nustatyta, jog Įmonės vadovybė skyrė pakankamai dėmesio rekomendacijų įgyvendinimui ir iki 2017 m. pabaigos pagal nustatytus terminus yra įgyvendintos 28 rekomendacijos, kitos rekomendacijos įgyvendinamos pagal nustatytus terminus. Daugiausia rekomendacijų buvo teikiama dėl vidaus kontrolės tobulinimo bei dėl galiojančių vidaus ir kitų norminių teisės aktų nuostatų reikalavimų laikymosi.

VAT vadovė apie vykdytus auditus ir jų rezultatus kiekvieną ketvirtį informavo Įmonės valdybos narius.

Valdymo organai

Įmonės valdymo organai yra Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija ir vienasmenis valdymo organas – Įmonės generalinis direktorius. 2017 m. gruodžio 1 d. Mindaugas Gustys paskirtas eiti Įmonės generalinio direktoriaus pareigas.

Kolegialus Įmonės valdymo organas – valdyba. Jos nariai:

- Andrius Šniuolis, Susisiekimo ministerijos Vandens ir geležinkelių transporto politikos departamento direktorius (paskirtas Susisiekimo ministro 2017 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 3-659 „Dėl valstybės įmonės „Oro navigacija“ valdybos“, atšaukiant iš pareigų buvusią valdybos pirmininką Ričardą Degutį ir Vilių Veitą);
- Janina Laskauskienė, Susisiekimo ministerijos Biudžeto ir valstybės turto valdymo departamento Biudžeto programų vertinimo skyriaus vedėja;
- Normantas Marius Dvareckas, nepriklausomas valdybos narys;
- Dangirutis Janušas, nepriklausomas valdybos narys.

Susisiekimo ministerijos pavedimu, nuo 2017 m. lapkričio mėn. renkami nauji nepriklausomi valdybos nariai, kurie bus paskelbti per 2018 m. sausio ir vasario mėn.

III SKYRIUS

ORO EISMO PASLAUGOS, ĮGYVENDINAMOS PRIEMONĖS VEIKLOS TIKSLAMS PASIEKTI

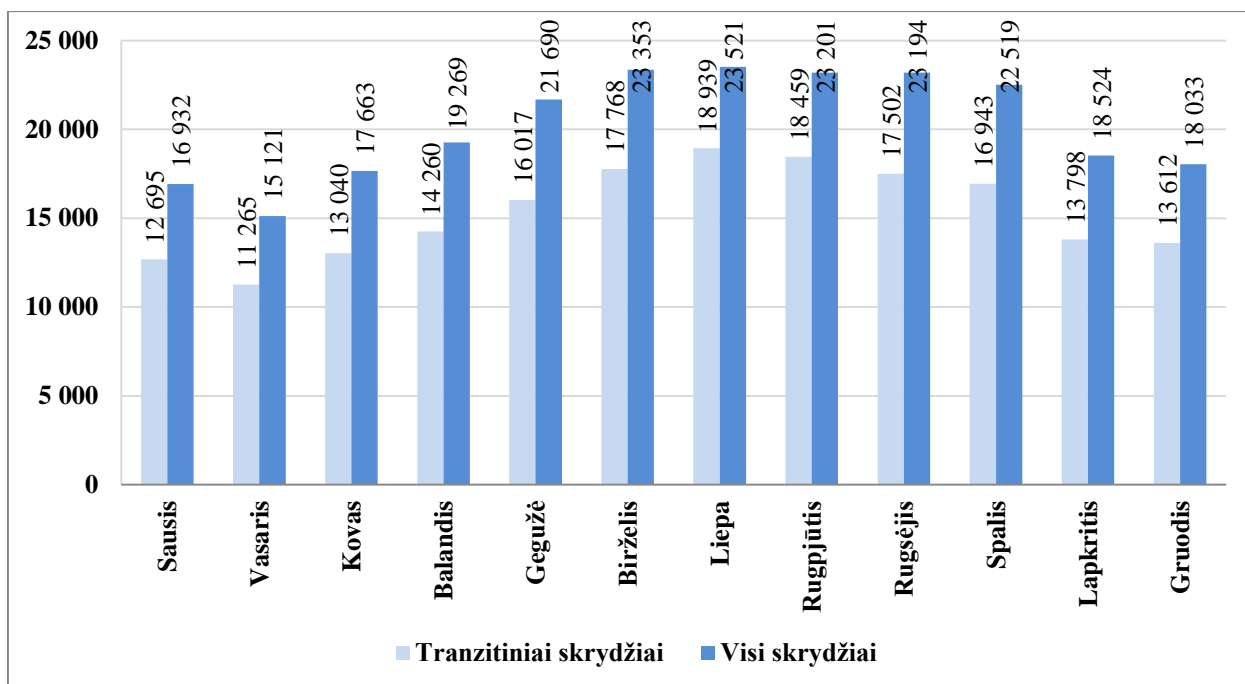
Per 2017 m. Įmonė suteikė oro navigacijos paslaugas 243 022 orlaiviams, t.y. 12 075 orlaivių arba 5,23 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2016 m. Iš jų tranzitu skrido 184 297 orlaiviai (75,84 proc. visų skrydžių), o tai 9 107 orlaiviais arba 5,2 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2016 m. (žr. 2 pav.).

Atsižvelgiant į tai, jog didžiąją dalį skrydžių Lietuvos Respublikos oro erdvėje sudaro tranzitiniai skrydžiai, o nuo skrydžių kiekio priklauso Įmonės veiklos rezultatai, galima teigti, kad didelę įtaką minėtiems rezultatams turi geopolitinė situacija regione ir pasaulyje, taip pat veiksniai, susiję su tam tikrų oro bendrovių ar oro navigacijos paslaugų teikėjų veikla.

Pastebimas žymus Rusijos Federacijos oro vežėjų skrydžių skaičiaus augimas dėl politinių priežasčių apskrendamos Ukrainos valdomos oro erdvės, perkeltant maršrutus vakarų kryptimi. Taip pat, skrydžių skaičiaus didėjimą lėmė didesnis skrydžių iš Rusijos Federacijos į Kaliningrado sritį skaičius, skrydžių iš Rusijos Federacijos į Turkijos Respublikos kurortus (Antalija, Bodrumas ir t.t.) atnaujinimas, Lenkijos Respublikos oro vežėjo „LOT“ skrydžiai iš Varšuvos į Taliną bei Latvijos Respublikos oro vežėjo „Airbaltic“ plėtra ir atitinkamas skrydžių skaičiaus augimas. Reiktų paminėti, jog Ukrainos ir Rusijos Federacijos abipusiai draudimai naudotis šių šalių oro erdve padidino „Airbaltic“ skrydžių skaičių maršrutu Kijevas – Ryga – Rusija ir atvirkščiai, kurio dalis (Ryga – Kijevas – Ryga) aktualus Įmonei, kadangi kerta Lietuvos Respublikos valdomąją oro erdvę.

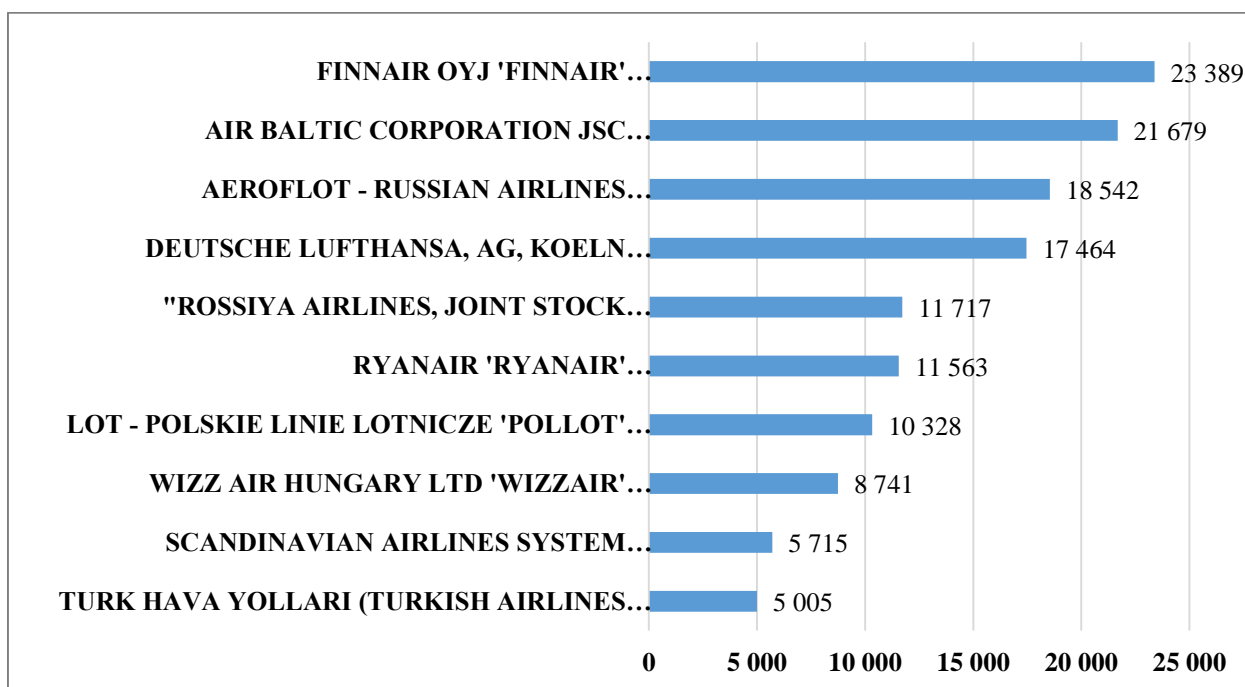
Tačiau galima pastebėti ir tam tikrų kompanijų skrydžių skaičiaus sumažėjimą. Pagrindinės priežastys – tai „Airberlin“ bankrotas ir „Eurowings“ (buvusios „Germanwings“ kompanijos) pasikeitusios maršrutų kryptys (skrydžiai iš Vokietijos į Rusijos oro uostus), žymiai sumažėjo Indijos Respublikos oro vežėjo „Air India“ tranzitinių tolimųjų skrydžių bei „Turkish Airlines“ skrydžių į Skandinavijos šalis (tiek „Air India“, tiek „Turkish Airlines“ skrydžių skaičiaus sumažėjimas nulemtas dėl galimai pakitusių naudojamų maršrutų, kuomet nesirenkama skristi Lietuvos Respublikos kontroliuojama oro erdve).

Be aukščiau išvardintų veiksnių nemažą įtaką skrydžių srautui turi sezoniškumas. 2017 m. II ketv. skrydžių į Lietuvos Respublikos tarptautinius oro uostus skaičius didėjo dėl įprastai vasaros sezonu didėjančių keliautojų srautų į Pietų Europos, Azijos kurortus. 2017 m. III ketv. skrydžių srautas pasiekė piką ir išliko stabilus, liepos mėn. buvo užregistruotas didžiausias skrydžių skaičius. Reiktų atkreipti dėmesį, jog 2017 m. liepos 14 – rugpjūčio 18 d. Tarptautinis Vilniaus oro uostas buvo uždarytas ir skrydžius į Kauną perkėlusios kompanijos laikinai sumažino skrydžių skaičių. 2017 m. spalio ir lapkričio mėn. pastebimas atitinkamai 12,63% ir 10,44% tranzitinių skrydžių skaičiaus augimas, lyginant su 2016 m. Tai lėmė išaugę „LOT“, „Lufthansa“, „Airbaltic“, „Aeroflot“, „Rossiya“ skrydžių skaičius.

2 pav. Skrydžių skaičius 2017 m.

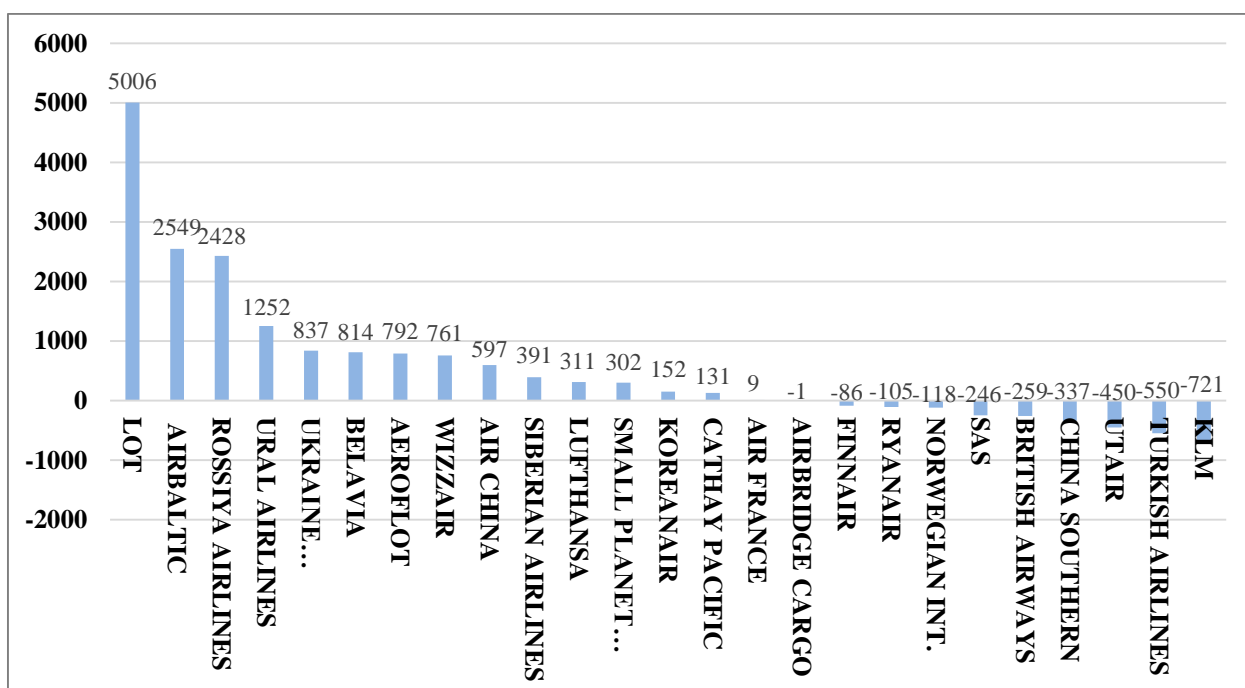
Žemiau pateiktoje diagramoje (žr. 3 pav.) pateiktas 10 dažniausiai Lietuvos Respublikos oro erdve besinaudojančių aviakompanijų skrydžių skaičius. Šioms aviakompanijoms tenka 55,20 proc. visų skrydžių. Pažymėtina, jog bet kuriai aviakompanijai sumažinus skrydžius, tai turėtų reikšmingos neigiamos įtakos Įmonės rezultatams.

3 pav. Skrydžių skaičius pagal aviakompanijas 2017 m.

Tarp 25 oro bendrovių, kurios 2017 m. dažniausiai naudojosi Lietuvos Respublikos oro erdve, sparčiausias skrydžių skaičiaus procentinis augimas, lyginant 2017 m. su 2016 m., buvo

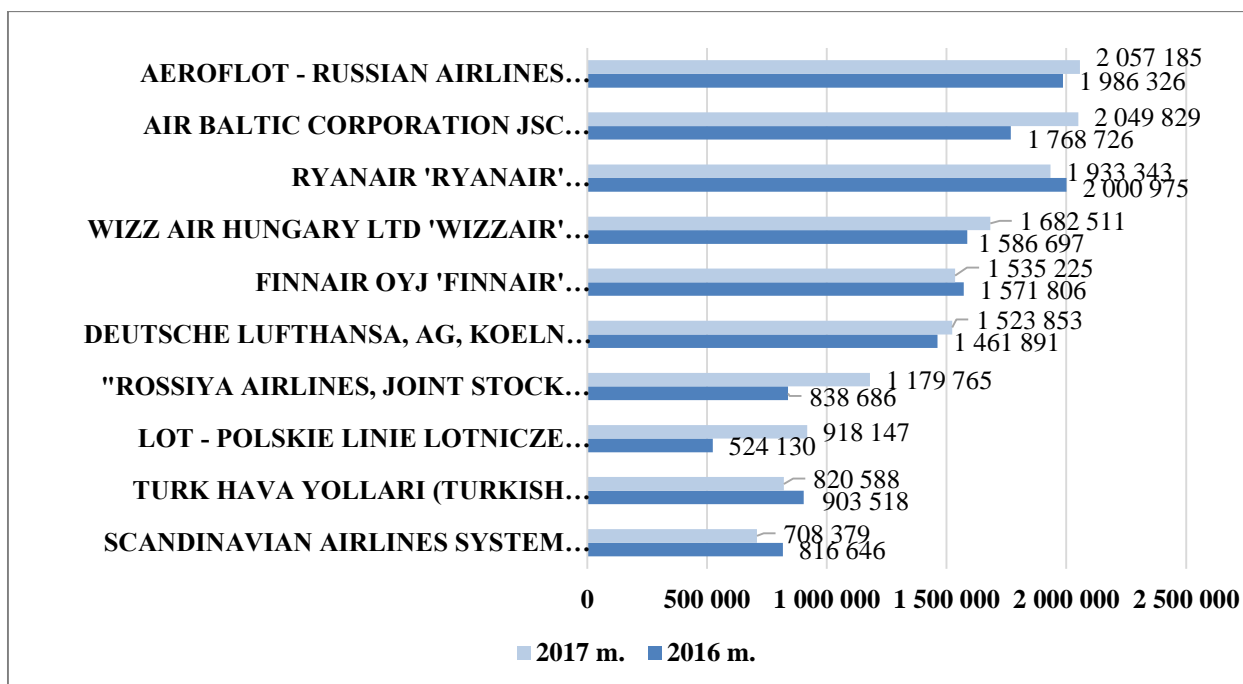
„LOT“ (94,06 proc. (+5006 skrydžiai) augimas dėl skrydžių maršrutais Varšuva – Talinas – Varšuva, Talinas – Vilnius – Talinas), „Ural Airlines“ (61,43 proc. (+1252 skrydžiai) augimas dėl skrydžių maršrutais Sankt Peterburgas – Kaliningradas – Sankt Peterburgas, Maskvos Demodedovo – Kaliningradas – Maskvos Demodedovo), „Belavia“ (35,73 proc. (+814 skrydžių) augimas dėl skrydžių dažnėjimo maršrutu Minskas – Kaliningradas – Minskas) (žr. 4 pav.). Vertinant skrydžių skaičiaus mažėjimą, daugiausia skrydžių prarasta dėl aviakompanijos „KLM“ skrydžių skaičiaus mažėjimo (21,86 proc. (-721 skrydžių) sumažėjimas dėl skrydžių maršrutais Amsterdamas – Maskvos Šeremetjevo – Amsterdamas, bei Amsterdamas – Tokijas ir Amsterdamas – Honkongas). Be to, daug skrydžių prarasta dėl „Air Berlin“ bankroto ir „Eurowings“ skrydžių kryptių pasikeitimo.

4 pav. 25 aviakompanijas, dažniausiai vykdančių skrydžius Lietuvos Respublikos oro erdve, skrydžių pokytis (vnt.) 2017 m.

Vertinant daugiausiai pajamų ėmonei generuojančias kompanijas, daugiausiai pajamų gaunama iš „Aeroflot“ (2 057 185 Eur), „Airbaltic“ (2 049 829 Eur), Ryanair (1 933 343 Eur). Dešimties daugiausiai pajamų generuojančių kompanijų pajamų, sumokėtų ėmonei per 2017 m., palyginimas su 2016 m. pateiktas grafike (žr. 5 pav.).

5 pav. 2017 m. daugiausiai pajamų generavusios kompanijos

Teikiant paieškos ir gelbėjimo organizavimo ir koordinavimo paslaugas per 2017 m. priimti 132 pranešimai apie įtarimą, kad orlaivis pateko į ekstremaliąją situaciją (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. 2017 m. pranešimai apie įtarimą, kad orlaivis pateko į ekstremaliąją situaciją

Pranešimo šaltinis	Pranešimų skaičius
Cospas-Sarsat sistema	64
Skrydžių valdymo centrai	113
Kiti fiziniai ar juridiniai asmenys	5

Taip pat gauti 13 pranešimų dėl orlaivių apšvitinimo lazeriais, 2 pranešimai dėl orlaivio suartėjimo su bepiločiu orlaiviu bei 10 kartų buvo kreiptasi į karines oro pajėgas dėl sraigasparnių panaudojimo.

Per 2017 m. Įmonė sėkmingai vykdė 2017–2021 m. strateginiame veiklos plane nustatytus veiklos vertinimo rodiklius (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. 2017–2021 m. strateginio veiklos plano nustatytų veiklos vertinimo 2017 m. 12 mėn. rodikliai

Rodiklis	Planas	Faktas
Likvidumas (III ketvirtis)	4,02	3.19
Sąnaudos, tūkst. eurais (III ketvirtis)	6804	6771
Suteiktų paslaugų (skrydžių skaičius) vidutiniam sąlyginiam darbuotojui, vnt. (IV ketvirtis)	179	202
Užtikrinti pakankamus Įmonės pajėgumus	Oro erdvės naudotojų vėlavimai dėl Įmonės teikiamų paslaugų 2017 m. < 1 min./skr.	Skrydžių vėlavimų nebuvo
Išlaikyti oro navigacijos paslaugų teikėjo pažymėjimą ir reikalaujamus ISO atitikties sertifikatus	Išlaikyti oro navigacijos paslaugų teikėjo pažymėjimą	Išduotas Kokybės vadybos sistemos atitiktį ISO 9001:2015 standarto reikalavimams

		sertifikatas, galiojantis iki 2022 m. sausio 15 d.
Užtikrinti Įmonės teikiamų paslaugų saugą	Pasiekti saugos vadybos veiksmingumo C lygį	Pasiektas. Veiksmingumo lygis nustatytas pagal taikytiną metodiką
Užtikrinti Įmonės veiklos tęstinumą	Įmonės teikiamų oro navigacijos paslaugų sutrikimas (oro erdvės uždarymas) per visą ataskaitinį laikotarpį (vnt.) 2017 m. < 1	Teikiamų paslaugų sutrikimų (oro erdvės uždarymų dėl Įmonės kaltės) per ataskaitinį laikotarpį nebuvo

Pastaba. Informacija apie visus veiklos vertinimo rodiklius bus pateikta 2017 m. įmonės metinėje veiklos ataskaitoje.

IV SKYRIUS ORO NAVIGACIJOS PASLAUGŲ SAUGOS, KOKYBĖS IR SAUGUMO UŽTIKRINIMAS

Sauga ir kokybė

Įmonė siekia teikti saugias ir kokybiškas oro navigacijos paslaugas. Įmonės teikiamų oro navigacijos paslaugų kokybės vadybos sistema atitinka standarto ISO 9001:2015 reikalavimus. Įmonė turi iki 2021 m. galiojantį atitikties sertifikatą.

Vienas iš Europos Komisijos (toliau EK) įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 390/2013 nustatytų saugos veiklos pagrindinių vertinimo rodiklių – saugos valdymo veiksmingumo lygis – matuojamas pagal Europos aviacijos saugos agentūros (EASA) aprobuotą metodiką.

EASA nustatytas periodiškasis (kartą per metus) saugos valdymo veiksmingumo lygio vertinimo procesas vykdomas taip:

- Oro navigacijos paslaugų teikėjas privalo užpildyti EASA pateiktą Saugos valdymo veiksmingumo matavimo klausimyną (*angl.* „Questionnaire for Measurement of Effectiveness of Safety Management – ANSP level“), apimantį įvairias saugos vadybos sistemos sritis, pagrindžiant jį įrodymais (nuorodomis į konkrečius vidaus dokumentus, procesus ir priemones), ir suderinti jį su CAA.

- Vertinimo metodika apima 11 vertinimo sričių – saugos kultūra, saugos atsakomybė, atitiktis tarptautiniams įsipareigojimams, saugos standartai ir procedūros, kompetencija, rizikos valdymas, saugos ryšiai, saugos pranešimai, tyrimai ir gerinimas, saugos veiklos monitoringas, saugos vadybos sistemos auditai, gerosios praktikos sklaida.

- Vertinimo sričių veiksmingumas nustatomas pagal 5 lygių sistemą – nuo A (žemiausio) iki E (aukščiausio). Kiekvienos srities veiksmingumo lygis nustatomas pagal tai, ar visi klausimyne apibrėžti šios srities elementai atitinka šį lygį. Jeigu srities elementams priskiriami skirtingi lygiai, visos srities veiksmingumo rezultatai lemia žemiausias elemento lygis. 2017 m. Įmonė yra pasiekusi D saugos valdymo veiksmingumo lygį (saugos kultūros – C) ir atitinka EK nustatytus tikslinius rodiklius.

Nuolat tobulinti saugos ir kokybės vadybos sistemas ir jas reglamentuojančius procesus yra vienas svarbiausių Įmonės siekiamų rezultatų. Įmonės 2017–2021 m. strateginiame veiklos plane numatytos šios saugos ir kokybės vadybos srities veiklos kryptys:

- teisės aktų, procedūrų oro eismo vadybos (toliau OEV) saugos vadybos srityje peržiūra ir tobulinimas, naujų rengimas ir taikymas;

- darbuotojų kompetencijos ugdymas;

- informacijos apie saugą sklaida, grįžtamojo ryšio su Įmonės specialistais, teikiančiais informaciją apie saugos įvykius, taip pat skleidžiant informaciją apie įvykių tyrimų rezultatus, užtikrinimas;

- OEV saugos ir rizikos vertinimo bei mažinimo mechanizmo tobulinimas;

- saugos ir kokybės vadybos sistemos vidaus auditai, koregavimo ir prevencinių priemonių rengimas, nuolatinė sistemų efektyvumo stebėseną;

- bendradarbiavimo su oro uostais, Lietuvos kariuomenės ir kitomis organizacijomis saugos koordinavimo ir informacijos patirties sklaidos srityse plėtra.

Veikiant pagal aukščiau išvardintas veiklos kryptis, per 2017 m. 12 mėn. Įmonėje saugos ir kokybės srityje buvo atlikti šie darbai:

1. Sausio 9 d. Įmonėje patvirtintas 2017 m. kokybės ir saugos vadybos sistemos vidaus auditų planas;

2. Sausio 10–11 d. Įmonėje vyko kokybės vadybos sistemos priežiūros auditas pagal tarptautinį standartą ISO 9001:2008. Gauti audito rezultatai teigiami – jokių trūkumų Įmonės kokybės vadybos sistemoje nenustatyta;

3. Teikti ir vasario 7 d. CAA direktoriaus įsakymu patvirtinti 2017–2021 m. priimtini OEV saugos lygiai, priimtinių OEV saugos lygių klasifikavimo schema ir priimtinių OEV specifinių įvykių saugos lygių klasifikavimo schema;

4. Parengta ir Eurokontrolei pateikta AST (*angl.* Annual Safety Template, AST) saugos statistikos ataskaita už 2016 m., taip pat ataskaita už 2017 m. pirmą pusmetį;

5. Generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintas įsakymas dėl Saugos priežiūros komiteto sudėties, patvirtintas Garso ir vaizdo objektyviosios kontrolės priemonėmis kaupiamos technologinės informacijos, susijusios su oro navigacijos paslaugų teikimu, įrašymo, saugojimo ir naudojimo tvarkos aprašas;

6. Atlikta Įmonės 2016 m. OEV saugos būklės analizė, su ja supažindinti Įmonės struktūriniai padaliniai;

7. Įmonėje sudarytai darbo grupei atlikus ISO 9001:2008 ir ISO 9001:2015 palyginamąją analizę, 2017 m. birželio 1 d. generalinio direktoriaus potvarkiu patvirtintas Įmonės kokybės vadybos sistemos atnaujinimo pagal ISO 9001:2015 reikalavimus planas, pagal kurį iki spalio 1 d. parengtos ir patvirtintos 15-os kokybės valdymo procedūrų atnaujintos redakcijos. Atlikti sertifikavimo audito paslaugų viešieji pirkimai, pasirašyta paslaugų teikimo sutartis su laimėjusia organizacija. 2017 m. lapkričio 13-16 d. sertifikavimo ir audito įstaigos „Technical and Management Services LLC“ („TUV SUD Management Service GmbH“ partneris) audito grupė atliko kartotinį sertifikavimo auditą, kuris vyko sklandžiai, rezultatai teigiami. Pripažinta, kad Įmonės kokybės vadybos sistema ir ją reglamentuojantys Įmonės vidaus teisės aktai tinkamai atnaujinti pagal tarptautinio standarto ISO 9001:2015 reikalavimus, užtikrinta sistemos bei visos Įmonės veiklos atitiktis standarto reikalavimams;

8. Per 2017 m. CAA atliko šiuos patikrinimus:

– I ketv. atliko Ryšių skyriaus planinį saugos auditą. Trūkumų nenustatyta;

– II ketv. atliko 10 saugos auditų (planinius Navigacijos, Oro eismo vadybos, Skrydžių valdymo technologinių sistemų, Energetikos skyriaus, Regiono skrydžių valdymo centro, Oro navigacijos informacijos skyriaus ir Oro navigacijos informacijos rengimo ir teikimo poskyrio, Palangos ir Šiaulių SVC žiniaviečių bei neplaninį Mokymo centro. Situacijų keliančių grėsmę skrydžių saugai nenustatyta. Ištaisomųjų veiksmų planai dėl patikrinimo ataskaitose įvardintų II lygio trūkumų (nustatyti 7 trūkumai) parengti ir CAA pateikti nustatytais terminais. Taip pat, CAA raštu informuojami apie ištaisomųjų veiksmų planų ir priemonių įgyvendinimą;

– III ketv. atliko 6 saugos auditus: Palangos SVC; Kauno SVC; Palangos SVC ryšių, navigacijos, stebėjimo įrenginių; Kauno SVC ryšių, navigacijos, stebėjimo įrenginių; Šiaulių SVC; Saugumo ir Informacinių komunikacijų technologijų skyrių (Įmonės duomenų mainų tinklo ir tarptautinių skrydžių duomenų valdymo ir perdavimo tinklų). Situacijų keliančių grėsmę skrydžių saugai nenustatyta. Patikrinimo ataskaitose įvardinami 7 trūkumai (II lygio), pareikšta 16 rekomendacijų. Visi ištaisomųjų veiksmų planai parengti ir CAA pateikti pagal nustatytus terminus;

– IV ketv. atliko 6 saugos auditus: Skrydžių srautų planavimo ir duomenų dorojimo skyriaus; Mokymų centro; Vilniaus aerodrominio skrydžių valdymo centro (toliau ASVC); OEV saugos ir kokybės vadybos skyriaus; Strateginės plėtros skyriaus ir Finansų skyriaus. Patikrinimo ataskaitose įvardinami 8 trūkumai (II lygio). Visi ištaisomųjų veiksmų planai parengti ir CAA pateikti pagal nustatytus terminus, vykdomas planuose numatytų priemonių įgyvendinimas;

9. 2017 m. Įmonės saugos ir kokybės specialistai dalyvavo tarptautiniuose renginiuose, kurių metu įgyta patirtis, geroji praktika buvo naudojama organizuojant ir koordinuojant Įmonės

saugos vadybos sistemos veiklą, tobulinant saugos vadybos sistemą, jos dokumentus bei teikiant pasiūlymus. Dalyvauta:

- Gegužės 9-10 d. CANSO Europos saugos grupės (CESAF) 31-ajame susitikime Langene (Vokietija), dalintasi žmogiškojo veiksnio integravimo, atliekant OEV funkcinių sistemų pakeitimų projektus, patirtimi, taip pat teisingumo kultūros pricipo įgyvendinimo patirtimi. Pristatytas pranešimas apie kibernetinio saugumo svarbą, ypatumus ir iššūkius jį užtikrinant oro eismo vadybos srityje;

- gegužės 22–26 d. OEV saugos ir kokybės vadybos skyriaus darbuotojai dalyvavo tarptautiniame vadybos specialistų forume-seminare Odesoje (Ukraina). Jame aptartas ISO 9001:2015 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ standartas, vadybos sistemų integravimo klausimai, veiklos rizikos valdymas, aplinkosaugos klausimai, darbuotojų įtraukimas, tobulinant vadybos sistemas ir kt. Įmonės atstovas skaitė pranešimą apie integruotos saugos ir kokybės vadybos sistemos principus. Seminare įgytos žinios buvo panaudotos Įmonėje diegiant naują ISO 9001:2015 versiją;

- spalio 5-6 d. OEV saugos ir kokybės vadybos skyriaus darbuotojai dalyvavo Langene (Vokietijoje) Eurokontrolės surengtame 4-ajame saugos vadybos įrankių vartotojų susitikime, kuriame buvo gauta darbui reikalingos informacijos, susipažinta su naujai diegiamais eTOKAI (saugos įvykių analizės ir stebėsenos programa), RAT (rizikos analizės įrankis) įrankių funkcionalumais ir galimybėmis;

- spalio 16-19 d. OEV saugos ir kokybės vadybos skyriaus darbuotojai dalyvavo ICAO regioniniame saugos vadybos simpoziume, kurio tema „Efektyvios saugos vadybos siekimo keliai“ Taline (Estija). Renginys suteikė galimybę apsikeisti informacija reguliavimo ir priežiūros institucijų, paslaugų teikėjų, operacinės veiklos ir kitos aviacinės veiklos profesionalams, dalyvaujantiems saugos vadybos veikloje;

- lapkričio 20-23 d. OEV saugos ir kokybės vadybos skyriaus darbuotojai dalyvavo Romoje (Italija) Eurokontrolės rengtoje saugos programos darbo sesijoje ES2–WS4–17 teisingumo kultūros nuostatų įgyvendinimo klausimais. Akcentuojama didelė svarba plėtoti teisingumo kultūrą Įmonėje;

- 2017 m. iš viso atlikta 35 saugos rizikos vertinimų;

- III-IV ketv. buvo atnaujintos ir išakymais patvirtintos saugos procedūros SP201 „Pranešimų apie saugos įvykius teikimas ir šių įvykių vidaus tyrimas“, SP401 „OEV saugos rizikos vertinimo, analizės bei mažinimo valdymas“, „OEV saugos vadovas“ ir kiti saugos vadybos sistemos vidaus teisės aktai.

10. Teisingumo kultūros principas, vykdant įvykių tyrimus, įtvirtintas procedūroje SP201 ir Įmonės saugos kultūros politikoje. Saugos kultūros tyrimo data dar nenustatyta – svarstytas klausimas dėl saugos kultūros tyrimo-apklauskos perkėlimo į 2018 m. planą. Šiam planui vadovybė pritarė;

11. IV ketv. OEV saugos ir kokybės skyrius, bendradarbiaudamas su kitais padaliniais, pagal patvirtintą planą atnaujino ir patvirtino 9 kokybės vadybos sistemos procedūras, 3 saugos vadybos sistemos procedūras, kitus saugos vadybos vidaus teisės aktai. Dėl atnaujintos ir pakeistos 2018 m. Įmonės organizacijos struktūros, parengti 7 kokybės procedūrų atnaujintų redakcijų projektai, 3 saugos procedūrų atnaujintų redakcijų projektai;

12. Buvo organizuojami susitikimai-konsultacijos su Įmonės skrydžių valdymo ir elektronikos specialistais, atliekant numatytų funkcinių sistemų pakeitimų saugos rizikos vertinimus. Siekiant užtikrinti grįžtamąjį ryšį, atliktų saugos įvykių vidaus tyrimų ataskaitos buvo teikiamos susipažinti susijusiam personalui.

Per 2017 m. skrydžių valdymo centrų įranga veikė patikimai. Per ataskaitinį laikotarpį nei avarijų, nei pavojingų incidentų dėl Įmonės veiklos nebuvo.

Per 2017 m. užregistruotos dvi paslaugų gavėjų (oro eismo vežėjų) pretenzijos dėl oro eismo paslaugų kokybės:

- 2017 m. vasario 22 d. gauta oro bendrovės „Regional Jet OU“ („NORDICA“) pretenzija. Patikrinimo metu nustatyta, kad skrydžių vadovas ir orlaivio įgula skirtingai interpretavo radijo ryšiu palaikyti naudojamoje standartinėje frazeologijoje naudojamų sąvokų prasmę. Prevenciniais tikslais, išleistas Įmonės oro eismo vadybos direktoriaus potvarkis „Dėl EK Reglamento (ES) 923/2013 SERA 3225 taikymo“.

- 2017 m. lapkričio mėnesį gavus Latvijos aviakompanijos „Airbaltic“ nusiskundimą dėl radionavigacinės tūpimo sistemos ILS Palangoje veikimo netikslumų, atliktas išsamus patikrinimas. Patikrinimas nepatvirtino netinkamo minėtos sistemos veikimo.

2017 metais Įmonėje užregistruoti 217 pranešimų apie 203 įvykius, iš kurių:

- 24 pranešimai apie 24 OEV saugos įvykius;
- 58 pranešimai apie 45 OEV specifinius saugos įvykių;
- 136 pranešimai apie 135 įvykius, nesusijusius su OEV.

Iš viso atlikti 43 saugos įvykių (19 OEV ir 24 OEV specifiniai) vidaus tyrimai ir/arba patikrinimai. Pateiktos 49 saugos rekomendacijos. Vykdoma rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną.

Per 2017 m. nebuvo vykdomi darbai, susiję su įmonės veiklos aplinkosaugos srityje reglamentavimu dėl žmonių išteklių stokos. Minėti ištekliai buvo naudojami Įmonės kokybės vadybos sistemos pertvarkymui pagal ISO 9001:2015 standarto reikalavimus ir pasirengti kartotiniam sertifikavimo auditui, taip pat busimos 2018 m. Įmonės organizacinės struktūros saugos vertinimui atlikti.

2017 m. rugsėjo 7 d. vykdytos pratybos pagal nenumatytų atvejų planus, imituojančias skrydžių valdymo paslaugų sutrikimą Vilniaus ASVC, kuomet paslaugų teikimas atnaujinamas panaudojus Mobiliją aerodromo skrydžių valdymo vadavių, kuri nedelsiant buvo vežama iš Kauno ASVC. Pratybos įvertintos teigiamai, tačiau kilę nesklandumai analizuojami.

Saugumas

Siekdama užtikrinti teikiamų paslaugų saugumą, prieinamumą, vientisumą ir konfidencialumą naudojantis Įmonės informaciniais tinklais, taip pat užtikrinant veiklos tęstinumą, Įmonė itin didelį dėmesį skiria kibernetiniam saugumui ir tai yra viena iš prioritetinių veiklos krypčių. Apie visus kibernetinius incidentus, pagal kategorijas priskirtus dideliems ir vidutiniams, Įmonė informuoja Nacionalinį kibernetinio saugumo centrą.

Per 2017 m. saugumo srityje buvo atlikti šie darbai:

1. I ketv. išsiųsti du pranešimai Lietuvos Respublikos nacionaliniam elektroninių ryšių tinklų ir informacijos saugumo incidentų tyrimo padaliniiui CERT-LT apie bandymus trikdyti Įmonės teikiamas informacines paslaugas. Pirmas pranešimas – dėl „Paskirstytas atsisakymas aptarnauti“ (angl. *Distributed Denial of Service* (DDOS)) atakos prieš Įmonės domeno sistemą, antras - dėl užvaldyto Įmonės darbuotojo el. pašto. El. pašto užvaldymo priežastis – vartotojo pasirinktas slaptažodis, neatitinkantis minimalių saugumo reikalavimų;

2. I ketv. Saugumo skyriaus viršininkas, su atsakingais skyriaus darbuotojais, Kibernetinio saugumo administratoriumi ir Administratoriumi, aptarė ir išnagrino atliktų ugniasienės atnaujinimo darbų patirtį, jų galimą sukelti poveikį, siekiant ateityje tinkamai įvertinti galimų pasekmių sunkumą ir kitą galimą riziką planuojant panašaus pobūdžio darbus;

3. I ketv. parengta „Incidentų valdymo procedūra“, kurioje aprašomas kibernetinių incidentų valdymo/šalinimo procesas ir incidentų valdymo eiga;

4. II ketv. Saugumo skyriaus viršininkas, pavaduotojas ir atsakingi skyriaus darbuotojai aptarė ir išnagrinėjo veiksmų planą įvykus fiziniam Įmonės duomenų mainų tinklo (toliau ĮDMT) nutraukimo atvejui;

5. II ketv. aptarta padėtis dėl Šiaulių ASVC esančios duomenų perdavimo įrangos fizinės aplinkos. Pateiktas tarnybinis pranešimas su pasiūlymais dėl įrangos fizinės aplinkos pakeitimo ir atitikimo nustatytiems reikalavimams. Taip pat buvo kreiptasi į Šiaulių aviacijos bazės vadovybę su prašymu, suteikti kitas patalpas įrangos perkėlimui. Iki metų pabaigos situacija liko nepasikeitusi, problemos ir rizikos išliko;

6. Saugumo skyriaus darbuotojai dalyvavo parodoje „SLO dienos 2017“, kurioje pristatyta „Microsens GmbH“ sukurta *Smart Office* valdymo sistema bei bendrovės ATEA organizuotame saugumo renginyje;

7. Birželio 29 d. generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintas Įmonės kibernetinių incidentų valdymo planas ir techninių kibernetinio saugumo reikalavimų sąrašas, pateikta ataskaita Nacionaliniam kibernetinio saugumo centrui prie Krašto apsaugos ministerijos;

8. Įmonėje išbandyta virtualizacijos platforma, kuri suteiktų galimybę maksimaliai išnaudoti Įmonės turimus techninės įrangos išteklius bei sumažinti Įmonės išlaidas, o šios platformos priežiūra, valdymas ir konfigūracija yra lengvai kontroliuojami. IV ketv. skyriaus administratoriai parengė bei iniciavo viešųjų pirkimų procedūras šiai platformai įsigyti. Pirkimo procedūras ir diegimo darbus planuojama baigti 2018 m. I ketv. Šiuo metu platformos specifikacija derinama su IKT skyriumi;

9. Gegužės mėn. Saugumo skyriaus darbuotojai dalyvavo seminare, skirtame pasirengti antrosioms nacionalinėms kibernetinio saugumo pratyboms „Kibernetinis skydas 2017“;

10. III-IV ketv. Įmonės teikiamų oro navigacijos paslaugų saugai užtikrinti, visa skyriaus gauta informacija (tyrimų ir patikrinimų ataskaitos, saugos apžvalgos ir kt.), saugos įvykių klasifikacija ir tyrimų rezultatai buvo išplatinti atsakingiems darbuotojams;

11. IV ketv. patvirtintas Įmonės kibernetinių incidentų valdymo planas ir techninių kibernetinio saugumo reikalavimų sąrašas, diegiamos kibernetinio saugumo priemonės. IV ketv. buvo pradėti Įmonės duomenų perdavimo tinklų atnaujinimo darbai, skirti kibernetinio saugumo techninių priemonių diegimui Įmonėje, pagal nacionalinius reikalavimus bei Įmonės teisės aktus. Kartu su įrangos tiekėjais buvo įsigyta ir atnaujinta tinklo įranga, įdiegta ir pradėta konfigūruoti tinklo saugumo įranga, objektyviosios stebėjimo sisteminės priemonės. Tinklo atnaujinimo darbų bei techninių kibernetinio saugumo priemonių diegimo pabaiga planuojama 2018 m. III ketv. pabaigoje. Diegiant naują tinklo saugumo įrangą, buvo sukurta nuotolinio prisijungimo, skirto trečiosioms šalims sistema. Išbandyta, aprašyta ir praversti mokymai techniniam personalui. Šiuo metu yra rengiami kokybės vadybos dokumentai, skirti reglamentuoti prieigos prie Įmonės informacinių resursų suteikimo trečiosioms šalims suteikimo. Projektų dokumentacijos pateikimas Įmonės vadovybei tvirtinti planuojamas 2018 m. I ketv. pabaigoje – II ketv. pradžioje;

12. IV ketv. metu buvo parengtas „Kibernetinio saugumo užtikrinimo planas“; rengiamas „Informacijos saugumo vadovas“; atnaujinti ir patvirtinti „Įmonės parengties ekstremaliosiomis situacijomis planas“, „Ekstremalių situacijų operacijų centro nuostatai“, pranešimų schemas;

13. 2017 m. spalio mėn. įvyko pratybos „Kibernetinis skydas 2017“. Per pratybas buvo tikrinamos Nacionalinio kibernetinių incidentų valdymo plano procedūros ir plėtojama institucijų bei įmonių sąveika. Mokymus sudarė dvi dalys – procedūriniai ir techniniai mokymai. Teorinėje dalyje institucijų ir įmonių vadovai treniravosi valdyti kibernetinius incidentus pagal Lietuvoje sukurtą teisinę kibernetinio saugumo bazę;

14. Lapkričio 7-10 d. Krokuvoje (Lenkija) skyriaus viršininkas ir pavaduotojas kartu su CAA atstovais dalyvavo EASA, Lenkijos CAA ir Lenkijos infrastruktūros ministerijos surengtoje konferencijoje „Kibernetinis saugumas civilinėje aviacijoje“, skirtos aptarti kibernetinio saugumo gaires tiekiant aviacijos paslaugas bei veiksmus užtikrinti maksimalų saugumą.

15. Kiti renginiai, kuriuose per IV ketv. dalyvavo Saugumo skyriaus darbuotojai: saugumo konferencija „Security Day 2017“, techninių darbuotojų darbiniam susitikime su Lenkijos oro navigacijos paslaugų teikimo įmone „Pansa“ (toliau PANSA) atstovais Vilniuje, Eurokontrolės organizuotame darbiniam pasitarime „ATM cyber security“ Vilniuje.

16. I-IV ketv. Saugumo skyrius dalyvavo SESAR projekto PJ14 „Ateities ryšių, navigacijos ir stebėjimo paslaugos“ įgyvendinime (dalyvauta darbo grupėse, parengti atitinkami dokumentai).

17. IV ketv. techninių kibernetinio saugumo reikalavimų sąrašas išsiųstas į Nacionalinį kibernetinio saugumo centrą.

18. IV ketv. atlikti 7 incidentų tyrimai, nustatyta, kad incidentus lėmė įrangos veiklos sutrikimai, bei kibernetinių atakų skaičiaus padidėjimas;

19. IV ketv. pratęsti el. pašto migravimo darbai (atlikta 97 proc. darbų);

20. IV ketv. techniniai sprendimai dėl Kauno ir Palangos SVC skrydžių valdymo sistemų duomenų perdavimo tinklo homogenizavimo;

21. IV ketv. atlikti IDMT reglamentiniai darbai;

22. IV ketv. buvo toliau vykdomi parengiamieji darbai numatyti programoje „Įmonės naujo administracinio ir regiono skrydžių valdymo centro pastato statyba bei įrangos oro navigacijos paslaugoms teikti įsigijimas“ (pradėta rengti techninė specifikacija).

Saugumo skyriaus darbuotojai per 2017 m. organizavo ir vedė vidinius aviacijos saugumo ir informacinės saugos užtikrinimo reikalavimų mokymus naujai priimtiems Įmonės darbuotojams bei organizavo įvadinius/tęstinius ATSEP licencijuojamų Įmonės bei KAM elektronikos specialistų kursus.

V SKYRIUS

ESMINĖS REIKŠMĖS ĮMONĖS VEIKLAI TURINTYS ĮVYKIAI. PROGNOZĖS

Kuriant Bendrą Europos dangų, vienas svarbiausių uždavinių išlieka Baltijos FAB veiklos tęstinumas. 2016 m. baigtas pirmasis Baltijos FAB įgyvendinimo programos etapas ir patvirtinta ilgalaikė Baltijos FAB strategija iki 2025 m. Įvertinus Baltijos FAB strategijoje numatytų darbų paskirstymą, tikėtina, kad didžioji dalis darbų teks oro navigacijos paslaugų teikėjų kompetencijos sričiai. Valstybės įmonė „Oro navigacija“ rengiasi dalyvauti įgyvendinant didžiąją dalį Baltijos FAB strategijoje numatytų darbų ir projektų. Atsižvelgiant į uždavinių sudėtingumą ir apimtį, akivaizdu, kad šiuo metu Baltijos FAB vystymui skiriami išteklių turės būti didinami. Kurdama vis didesnę indėlį Baltijos FAB veikloje, Įmonė sieks, kad Lietuvos, o kartu ir Įmonės turima oro navigacijos paslaugų rinkos dalis ne tik būtų išlaikyta, bet ir padidėtų, būtų sėkmingai plečiama su oro navigacijos paslaugų teikimu susijusių funkcijų pasiūla ir kuriamos naujos darbo vietos. Šiuo metu ženklus darbų apimtį padidėjimas Įmonėje (atitinkamose pozicijose iki 50 %) matomas šiose srityse:

- dalyvaujant B4 konsorciūmo veikloje ir vykdant Bendro Europos dangaus oro eismo vadybos tyrimų programos SESAR 2020 (*angl.* Single European Sky ATM (Air Traffic Management) Research, SESAR) projektų darbus;

- koordinuojant paraiškų pateikimą bei vykdant projektus, finansuojamus iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės;

- dalyvaujant iTEC (*angl.* interoperability Through European Collaboration) aljanso veikloje.

Lietuvai ir Latvijai išlieka Eurokontrolės nustatytas reikalavimas rasti sprendimą dėl oro kelio „NINTA–TOTRA-LAVAR“ įdiegimo. Latvija prieštarauja šio oro kelio diegimui, nes jis kirstų Latvijai delegalotą oro kelio „NINTA–ADAXA“ atkarpą. Šią problemą stengiamasi išspręsti

rengiant aukščiausio lygio Lietuvos ir Latvijos valstybių vadovų susitikimus tarpininkaujant Eurokontrolės atstovams. Per 2017 m. susitarimas nebuvo pasiektas.

Atsižvelgiant į 2014 m. birželio 27 d. reglamento (ES) Nr. 716/2014 „Dėl bandomojo bendro projekto, reikalingo Europos oro eismo valdymo pagrindiniam planui įgyvendinti, sukūrimo“ reikalavimus dėl Europos duomenų tinklo paslaugų naudojimo (angl. *Pan-European Network Services*, toliau PENS), Įmonėje 2017 m. kovo 17 d. buvo sudaryta darbo grupė, kuri įvertino newPENS (naujojo PENS) paslaugų diegimo Įmonėje galimybes, galimas išlaidas ir turimos infrastruktūros galimą panaudojimą. Balandžio 12 d. grupės nariai į įmonę pakvietė kompanijos SITA, pagrindinės Europos aviacijos duomenų tinklo paslaugų tiekėjos, atstovus, su kuriais aptarė Įmonės turimą duomenų mainų tinklą ir galimus newPENS naudotojus Lietuvoje. Atsižvelgiant į sukauptą informaciją ir pasidalintą patirtį su aviacijos duomenų ryšio paslaugų teikėjais, buvo parengtas newPENS paslaugų diegimo planas. Įmonė 2017 m. liepos mėn. suteikė Eurokontrolėi įgaliojimą Įmonės vardu atlikti viešųjų pirkimų procedūras renkant newPENS paslaugų teikėją. Eurokontrolė teikia derinamus newPENS sutarties projektus ir informuoja apie viešųjų pirkimų eigą. NewPENS sutarties projektuose numatytos administravimo išlaidos, teksiančios prie New PENS prisijungiančioms narėms. Įnašo dydis priklausys nuo bendro newPENS narių skaičiaus, nes administracinis mokestis bus dalinamas visoms narėms po lygiai, taip pat ir nuo pasirinktų paslaugų skaičiaus. Šio funkcionalumo įgyvendinimas turi būti užbaigtas iki 2025 m.

Birželio 12 d. Įmonė su UAB „Ernst & Young Baltic“ sudarė viešųjų pirkimų praktikos peržiūros ir pirkimų reorganizavimo paslaugų sutartį. UAB „Ernst & Young Baltic“ atliko Įmonės viešųjų pirkimų procedūrų ir praktikos peržiūrą. Peržiūros laikotarpis apėmė 2014 – 2016 metus. Sutarties tikslas - įvertinti, kaip Įmonės praktikoje organizuojami pirkimai, užtikrinamas skaidrumas, išnaudojama konkurencija bei pasiūlyti būdus pirkimų procesui optimizuoti, priemonės ir būdus pirkimams, siekiant ekonominio rezultato, vykdyti, funkcijoms (užsakovas, pirkimai, tiekimas) paskirstyti, matuoti ir kontroliuoti, atsižvelgiant į Įmonės specifiką. 2017 m. rugpjūčio pabaigoje buvo pristatyta I etapo ataskaita, kurioje pristatytos išvados ir pateikti siūlymai, kaip tobulinti viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą Įmonėje 2017 m. IV ketv. pradėtos teikti II etapo paslaugos - parengtas detalus pirkimų vykdymo proceso aprašas, kuris šiuo metu derinamas su Įmonės darbuotojais. Taip pat formuluojami už viešuosius pirkimus atsakingo padalinio pagrindiniai veiklos rodikliai, jų matavimo ir ataskaitų teikimo įrankiai. Planuojama naujo proceso įdiegimo (taikymo) pradžia - nuo 2018 m. vasario 1 d.

Liepos 10 d. Įmonė sudarė nepriklausomo veiklos audito paslaugų sutartį su UAB „Deloitte Lietuva“, kuri atliko svarbiausių Įmonės veiklos procesų peržiūrą ir įvertino veiklą efektyvumo ir teisėtumo aspektu bei atsižvelgiant į šalies ir tarptautinės teisės aktų reikalavimus. Atsižvelgiant į gautą ataskaitą pritarta galutiniam organizacinės struktūros projektui, informuota valdyba, kuri 2017 m. rugsėjo 19 d. taip pat pritarė naujai organizacinei struktūrai. Nauja organizacinė struktūra įsigaliojo nuo 2018 m. sausio 1 d.

VI SKYRIUS INTEGRACINIAI PROCESAI

Įmonė įgyvendina Europos Parlamento ir EK priimto antrojo Bendro Europos dangaus (angl. *Single European Sky*, SES) teisės aktų paketo reikalavimus, vykdydama šiuos projektus:

Baltijos FAB įgyvendinimas

Europos Sąjungos šalys, tarp jų ir Lietuva, įgyvendina FAB kūrimo planus. Dalyvaudama Baltijos FAB kūrimo procese, Lietuva glaudžiai bendradarbiauja su Lenkija. 2017 m. pradėjo veikti Baltijos FAB interneto svetainė www.balticfab.eu, joje nuolat atnaujinama naujienų skiltis.

Per 2017 m. 12 mėn. vykdamas Baltijos FAB veiklą, atlikti šie darbai:

1. Sausio 23 d. Įmonės atstovai susitiko su Baltijos FAB partnere PANSA aptarti 2017 m. veiklos gairių. Nuspręsta peržiūrėti sritis, kuriose Baltijos FAB galėtų glaudžiau bendradarbiauti. Kalbėtasi apie įvairius projektus, glaudesnius ryšius su Rytų Europos šalimis;
2. Atsižvelgiant į ankščiau minėtą Baltijos FAB iškeltą uždavinį, 2017 m. vasario 9 d. įvyko valstybės įmonės „Oro navigacija“ ir Ukrainos oro navigacijos paslaugų teikėjo „Uksatse“ (toliau UKSATSE) susitikimas. Jo metu aptarta galimybė įgyvendinti bendrą Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos oro navigacijos paslaugų teikėjų projektą, kurio tikslas – įdiegti optimalų šias tris valstybes jungiantį įrangos tinklą, užtikrinsiantį nuolatinį duomenų ryšį tarp orlaivio ir skrydžių valdymo sistemų. Įgyvendinus šį projektą būtų pagerinta paslaugų kokybė ir jų patrauklumas;
3. Balandžio 24 d. susitikimo su PANSA metu numatyti veiksmai ir priemonės, įgyvendinant Baltijos FAB strategiją iki 2025 m., aptartas Įmonės veiksmų plano projektas;
4. Parengta Įmonės 2015–2019 m. Baltijos FAB veiklos rezultatų plano aplinkosaugos srityje dalis;
5. Birželio 7–8 dienomis Frankfurte (Vokietija) vyko Inter-FAB komunikacijos seminaras, kuriame dalyvavo septynių funkcinų oro erdvės blokų atstovai. Susitikimo metu aptartas funkcinų oro erdvės blokų žinomumo Europos Sąjungoje didinimo klausimas. Nuspręsta parengti mokymo medžiagą „FAB pradedantiesiems“ (angl. „FAB for dummies“) iki 2018 m. I ketvirčio pabaigos, taip pat kartu su PANSA organizuoti tokio pobūdžio seminarą Varšuvoje;
6. Liepos 11–13 d. Varšuvoje vykusio susitikimo metu abiejų Baltijos FAB narių vadovai patvirtino Baltijos FAB išorės ir vidaus komunikacijos strategiją. Šiame susitikime taip pat pritarta, kad PANSA Įmonei Baltijos FAB Valdymo biure atstovaus Strategijos ir tarptautinių reikalų direktorius Janusz Janiszewski. Priimtas sprendimas dėl veiksmų plano projekto įgyvendinant Baltijos FAB strategiją iki 2025 m. Susitikimo metu pristatyti EK užsakymu atliktos FAB studijos rezultatai, aptartas sąryšis su Baltijos FAB veiksmų plano projektu ir numatytos priemonės įgyvendinti FAB studijos rezultatus;
7. Liepos 26 d. Varšuvoje (Lenkija) Baltijos FAB lygiu įvyko valstybės įmonės „Oro navigacija“ ir UKSATSE vadovų susitikimas dėl tolimesnio bendradarbiavimo.
8. Rugsėjo 12 d. Baltijos FAB oro navigacijos paslaugų teikėjų vadovai ("Oro navigacija" ir PANSA) su UKSATSE vadovu pasirašė Bendradarbiavimo memorandumą, patikslintą pagal liepos 26 d. susitarimus;
9. Rugsėjo 23-24 d. Vilniuje vyko Baltijos FAB susitikimas susijęs su optinio kabelio jungties tarp Varšuvos ir Vilniaus kibernetinio saugumo sistemos, radarų duomenų apsikeitimo, iTEC projekto diegimo ir kiti gamybinių klausimų;
10. Rugsėjo 15 d. Varšuvoje (Lenkija) vykusiame Aviacijos Forume Baltijos FAB atstovai dalyvavo diskusijoje tema „Oro eismo vadybos iššūkiai“;

11. Spalio 5-6 d. Maltoje vyko Europos Funkcinių oro erdvės blokų tarpusavio sąveikos koordinacinės grupės susitikimas (*angl.* InterFAB Coordination Group), kuriame visi FAB pristatė pagrindinius pasiekimus ir iššūkius šio bendradarbiavimo kontekste. Baltijos FAB pristatė OEV sistemų konvergencijos projektą bei pasiūlymus dėl veiklos rodiklių (KPI) skaičiavimo metodikos patikslinimo;

12. Lapkričio 28-29 d. Varšuvoje (Lenkija) vyko Baltijos FAB Valdybos susitikimas, kuriame pristatyti ir aptarti pasikeitimai Baltijos FAB valdymo organuose, Baltijos FAB komunikacijos strategija, veiksmų planas, pagal kurį įgyvendinama Baltijos FAB plėtros strategija. Šios strategijos įgyvendinimui suformuluoti keturi pagrindiniai tikslai, kurie buvo pristatyti kartu su detaliais veiksmais tikslams pasiekti: regioninis bendradarbiavimas; operacijų, apimančių oro eismo vadybos, ryšių, navigacijos ir stebėjimo paslaugas, integravimas; bendrų produktų ir paslaugų portfelio kūrimas ir vertę kuriančios organizacijos kūrimas;

13. Gruodžio 18-19 d. Vilniuje vyko Baltijos FAB Strategijos, Ekonomikos, Vykdyto komiteto susitikimas, kuriame pagrindiniai svarstyti klausimai ir suderintos pozicijos - dėl Baltijos FAB veiklos biudžeto formavimo principų bei dėl pasiūlymų Komisijos Reglamentams 390/2013 ir 391/2013. Baltijos FAB atstovai aptarė parengiamuosius darbus dėl 2018 m. I ketv. metu vykšančio Europos Funkcinių oro erdvės blokų tarpusavio sąveikos seminaro organizavimo.

iTEC aljanso veikla

2017 m. kovo 7 d. Pasaulinio oro eismo valdymo kongreso Madride (Ispanija) metu, Lietuvos ir Lenkijos oro navigacijos paslaugų teikėjai, valstybės įmonė „Oro navigacija“ ir PANSAs, oficialiai įstojo į Europos iTEC aljansą. Aljanso tikslas – diegiant pažangias technologijas oro navigacijos paslaugų srityje, suteikti oro erdvės naudotojams pagrindą optimizuoti maršrutus ir skrydžių trajektorijas, sumažinti skrydžių kaštus ir neigiamą poveikį aplinkai, didinti skrydžių tikslumą.

Per 2017 m. 12 mėnesių Įmonės atstovai dalyvavo šiuose iTEC aljanso susitikimuose:

- 2017 m. kovo 8 d. Madride (Ispanija) vyko iTEC Valdybos susitikimas su Lenkijos (PANSAs), Vokietijos (DFS), Olandijos (LVNL), Didžiosios Britanijos (NATS) oro navigacijos paslaugų teikėjais bei technologiniu partneriu „Indra“. Taip pat vyko komunikacijos grupės susitikimas dėl iTEC aljanso komunikacijos strategijos. Įmonės atstovai parengė ir pateikė svarstyti iTEC aljanso komunikacijos gairių projektą;

- 2017 m. balandžio 3–4 d. Amsterdame (Nyderlandai) vyko iTEC strateginės-koordinacinės darbo grupės susitikimas. Jo metu pabrėžta, kad artimiausi 5 metai aljansui bus labai įtempti, nes šiuo periodu iTEC veikloje dalyvaujantys Europos oro eismo paslaugų teikėjai turės ne tik įsdiegti naujas skrydžių valdymo sistemas, bet jose taip pat turės būti, pagal SESAR programos reikalavimus būtini, nauji technologiniai funkcionalumai. Pabrėžta būtinybė atskirti iTEC darbo grupių funkcijas. iTEC Strateginio komiteto užduotis bus koncentruotis į iTEC plėtros strategiją, o Strateginė-koordinacinė grupė labiau orientuosis į priimtų sprendimų įgyvendinimą bei teiks siūlymus dėl iTEC plėtros. Vienas prioritetinių uždavinių šiuo laikotarpiu – skraidančių objektų modulio įgyvendinimas – nustatytas SESAR diegimo programoje;

- 2017 m. gegužės 8–9 d. susitikimo Amsterdame (Nyderlandai) metu pabrėžta, kad pagal 2014 m. birželio 27 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 716/2014 dėl bandomojo bendro projekto, reikalingo Europos oro eismo valdymo pagrindiniam planui įgyvendinti, sukūrimo, reikalavimus, oro navigacijos paslaugų teikėjai privalo įdiegti įvairių veiksmų su skraidančiu objektu galimybes. Tam taip pat svarbu, kad visos oro navigacijos paslaugų teikėjos turėtų įdiegusios PENS, nes tai užtikrins suderinamumą ir tinkamą informacijos apsikeitimą tarp skrydžių valdymo centrų ir kitų sistemų parengiamuoju ir taktiniais etapais;

- 2017 m. gegužės 9–10 d. Londone (Didžioji Britanija) vyko iTEC strateginio komiteto susitikimas. Peržiūrėta iTEC bendradarbiavimo strategija, teigiamai įvertintos kitų iTEC grupių ataskaitos apie atliktus darbus. Susitikimo metu buvo išskirti du pagrindiniai iTEC tikslai: pirma, laiku įgyvendinti iTEC diegimo ir plėtros planus, antra, nustatyti sritis, galinčias teikti pridėtinę

vertę. iTEC nariams taip pat nuspręsta organizuoti bendrus mokymus, siekiant glaudesnio bendradarbiavimo;

- 2017 m. birželio 27 d. dalyvauta iTEC strateginės-koordinacinės darbo grupės susitikime, kurio metu buvo pranešta, kad visi darbai iTEC darbo grupėse II ketv. vyko pagal planuotą grafiką. Pristatytas iTEC modulių vystymo planas, siekiant greitesnio skrydžių valdymo sistemų tarp iTEC aljanso narių suvienodinimo proceso – detalizuota, kaip ir kokiose iTEC programinėse įrangose kis atskirų jos modulių programinė įranga bei kokias funkcijas tai apims. Ne mažiau svarbus šiame susitikime aptartas klausimas – galimybė nustatyti bendrai visiems iTEC aljanso nariams (jų turimoms skrydžių valdymo sistemoms) taikomas kibernetinio saugumo procedūras. iTEC Strateginė-koordinacinė grupė taip pat jau yra parengusi pirminį iTEC aljanso plėtros strategijos projektą, kurio galutinę redakciją iTEC Strateginiam komitetui tikimasi pateikti 2017 m. III ketv. pabaigoje;

- 2017 m. liepos mėn. gauta informacija, kad Įmonės paraiška dėl kartu su PANSA vykdomo projekto, kuriuo siekiama užtikrinti iTEC pagrindu paremtos skrydžių valdymo sistemos Baltijos FAB veikimą, yra tenkinama ir Įmonei bus finansuojama 140 tūkst. eurų šio projekto sumos iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės, kurią administruoja Inovacijų ir tinklų programų vykdomoji įstaiga INEA. Šiuo metu yra derinama finansavimo sutartis (*angl.* Grant Agreement), finansavimo sutarties pasirašymas planuojamas lapkričio 9 d. Taline;

- 2017 m. rugsėjo 27-28 d. dalyvauta iTEC Strateginio koordinavimo grupės susitikime. Pasitarimo metu pateikti pasiūlymai dėl bendro projekto vystymo etapų ir detalesnių bendrų veiksmų planų;

- IV ketv. siekiant efektyvesnio kaštų panaudojimo, pasirengta technologinio partnerio INDRA veiklos, susijusios su partnerystės projekto įgyvendinimu, nepriklausomam auditui;

- Buvo patvirtinti iTEC ilgalaikiai ir 2018 m. darbų planai;

- Siekiant užtikrinti iTEC narių oro eismo vadybos sistemų vienodumą, įsteigta harmonizavimo grupė;

- Dėl skrydžių 4D trajektorijomis funkcionalumo diegimo kaštų sumažinimo, iTEC aljansas sudarė sutartį su Eurokontrolės Maastrichto skrydžių valdymo centru, jog šis modulis bus diegiamas bendrai visose iTEC aljanso narių OEV sistemose.

Automatizuotos oro erdvės planavimo ir panaudojimo sistemos diegimo projektas

Įmonės specialistai dalyvauja tarptautiniu mastu diegiamos Eurokontrolės automatizuotos oro erdvės planavimo ir panaudojimo sistemos „Lara“ (toliau LARA) projekte, kurio tikslas – užtikrinti reikalingą Europos šalių, tarp jų ir Vilniaus SIR, kartu ir Baltijos FAB oro erdvės pralaidumą bei optimalų oro erdvės panaudojimą. Vyksta tolimesni suplanuoti sistemos diegimo Įmonėje darbai. Rengiantis Baltijos FAB bendro oro eismo vadybos sistemų sprendimo įgyvendinimui, lygiagrečiai bus įdiegta Įmonės partnerių Baltijos FAB - PANSA - automatizuota oro erdvės planavimo ir panaudojimo sistema CAT, kuri bus naudojama testavimo režimu ir kaip sistema, kuri būtų naudojama nenumatytais atvejais.

Vadovaujantis Europos oro eismo vadybos pagrindiniu planu, šių sistemų diegimas turi būti užbaigtas iki 2018 m. pabaigos.

LARA sistema jau instaliuota ir prijungta prie Eurokontrolės tinklo valdytojo sistemos bei gauti atitinkami sertifikatai, skirti naudoti operaciniu režimu. Šiuo metu vyksta LARA sistemos bandymai, tęsiamas sistemos konfigūravimas, atliktas pirminis CAT sistemos instaliavimas.

2017 m. balandžio 20–22 d. Įmonės atstovas dalyvavo LARA naudotojų grupės susitikime Briuselyje (Belgija), kurio metu buvo pristatytas LARA diegimo Europoje žemėlapis. Šalys, jau naudojančios LARA, paragintos kuo greičiau prisijungti prie trečiosios jos versijos. Aptarta galimybė LARA sistemas naudoti per PENS tinklą.

Per IV ketv. buvo atliekamas LARA sistemos saugumo vertinimas ir išbandyta verslas – verslui (*angl.* *business to business*) platforma tarp Įmonės ir Eurokontrolės Tinklo valdytojo.

SESAR 2020 programos įgyvendinimas

SESAR 2020 programa – tai Bendro Europos dangaus iniciatyvos oro eismo vadybos tyrimų ir inovacijų programa, kurios tikslas – iki 2021 m. pabaigos parengti oro eismo vadybos sistemos tobulinimo sprendimus bei Europos oro eismo vadybos ateities planus.

„Oro navigacija“, kaip B4 konsorciumo narė, kuri sudaro Lietuvos, Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos oro navigacijos paslaugų teikėjai, dalyvauja šiuose projektuose:

PJ05 – „Nuotolinis skrydžių valdymo bokštas keliems oro uostams“;

PJ06 – „Laisvai pasirenkamų maršrutų oro erdvės diegimas žemiau 310 skrydžio lygio“;

PJ14 – „Ateities ryšių, navigacijos ir stebėjimo paslaugos“;

PJ19 – „Naujos Europos oro eismo vadybos sistemos gairės“;

PJ20 – „Europos oro eismo vadybos pagrindinio plano palaikymas“;

PJ22 – „Bendros duomenų valdymo sistemos projektavimas“.

Žemiau pateikiami per 2017 m. 12 mėn. atlikti svarbiausi darbai, įgyvendinant SESAR 2020 programos projektus:

– PJ05 projekto koordinatoriui pateikti atnaujinti tam tikrų nuotolinio bokšto funkcionalumą testavimo pratimai bei nurodyti suplanuoti terminai. Įvyko oro navigacijos projekto dalyvių susitikimas su B4 partneriu PANSA dėl Gdansko oro uosto panaudojimo kaip papildomo nuotolinio bokšto testavimo šaltinio. Šiuo metu vėluoja numatytos įrangos gamintojo „Thales“ testavimo platformos diegimas Vilniuje. Apie tai informuoti „Thales“ atstovai ir B4 koordinatorius. Rengiamas projekto galimų sprendimų saugos vertinimas. 2017 m. rugsėjo 27-28 d. Budapešte (Vengrija) dalyvauta „Ferenc Liszt“ pagrindinio oro uosto nuotolinio bokšto pristatyme, kuriame buvo pasidalinta projekto diegimo patirtimi bei išsūkiams keičiant pagrindinį skrydžių valdymo bokštą į nuotolinį. Įrangos gamintojas „Thales“, kuris yra pagrindinis PJ05 tiriamojo projekto dėl nuotolinio skrydžių valdymo bokšto keliems oro uostams partneris, rugsėjo mėn. informavo įmonę, kad pasitraukia iš šio projekto ir nebevykdys įsipareigojimų, susijusių su nuotolinio bokšto tyrimo platformos diegimu Vilniuje. SJU (*angl.* SESAR Joint Undertaking, *liet.* SESAR bendra įmonė, toliau SJU) patvirtino „Thales“ pasitraukimo planą. Per IV ketv. vykusių naujų derybų metu sutarta, kad PJ05 sprendinio testavimą atliks Vokietijos aeronautikos tyrimų centro DLR ir Austrijos kompanijos FREQUENTIS konsorciumas. Siekiant vykdyti Įmonės įsipareigojimus ir gauti vieno etapo tyrimų rezultatus iki 2018 m. kovo 31 d. naujasis Įmonės partneris įsipareigoja suteikti pilną paslaugą – nuo testavimo platformos iki tinkamų rezultatų apipavidalinimo PJ05 projekto sprendiniui;

– Įgyvendinant PJ06 projektą, parengtas projekto valdymo planas, kuris derinamas su SESAR bendrąja įmone;

– Projekto PJ14 dalyviai per I ketv. parengė ir SJU pateikė projekto detalų veiksmų planą. II ketv. Įmonės atstovai parengė pirminį PJ14 Įmonės dalies rengiamų dokumentų turinį (*angl.* *Table of Content*) bei parengė ir su projekto koordinatoriumi suderino Etikos reikalavimų atitikties ataskaitą. III ketv. parengtas pirminis dokumento – „Performance Based integrated CNS“ projektas, kuris yra vienas projekto dokumentų. IV ketv. projekto nariai dalyvavo darbo grupėse, kuriose buvo sprendžiamas tolimesnis dokumento „Performance Based integrated CNS“ kūrimas;

– Per I-III ketv. vykdant projekto PJ19 darbus, suderintas galutinis projekto planas ir veiklos rezultatų vertinimo metodologija. Dalyvauta susitikimuose dėl bendradarbiavimo su PJ20 projekto (vasario mėn.); „Dėl veiklos konsolidavimo ir vertinimo metodologijos“ dokumento rengimo (vasario – kovo mėn.); „Dėl veiklos rezultatų „spragų“ analizės“ metodologijos rengimo bei taikytinų veiksmų numatymo (liepos mėn.). Visus dokumentus ruošiant, pastabos teiktos el.paštu. Taip pat, projekte dalyvaujantys Įmonės darbuotojai buvo paskirti kaip kontaktiniai asmenys „Veiklos rezultatų „spragų“ analizės“ klausimams atsakyti.

- Per IV ketv. buvo reguliariai dalyvaujama susitikimuose ir telekonferencijose su projekto partneriais. Toliau tobulinamas „Veiklos rezultatų „spragų“ analizės“ dokumentas. PJ19 nariams pristatyta nauja operacinių aplinkų koncepcija ir jų naudojimo principai;

- Per I - III ketv. parengtas PJ20 projekto darbinio pogrupio darbų paketo Nr.2.2, kurio lyderiais yra Įmonės atstovai, metodologijos dokumento projektas. Suderinus su kitais šio darbų paketo dalyviais, dokumentas perduotas SJU vertinti. Parengtas ir SESAR 2020 programos dalyviams išplatintas duomenų rinkinys dėl oro uostų operacinės aplinkos. Rengiami kitų operacinių aplinkų aprašymai ir duomenų rinkiniai. Projekto koordinatoriui pateiktas pasiūlymas dėl veiklos rezultatų nustatymo ir stebėsenos sinchronizavimo visoje Bendro Europos dangaus įgyvendinimo koncepcijoje. Kartu su projekto koordinatoriumi parengtas ir pateiktas SJU PJ20 projekto detalusis veiksmų planas.

- Per IV ketv. parengtas metodologijos dokumentas „Veiklos rezultatų ir EOEV pagrindinio plano palaikymo metodologija“ (*angl.* Methodology for the Performance Planning and Master Plan Maintenance) bei parengtos galutinės duomenų masyvų "Oro uostų operacinė aplinka" ir "Maršruto ir Terminalo operacinių aplinkų" versijos. Metodologijos dokumentas ir duomenų masyvai pateikti SJU, kurios užsakymu oro erdvės naudotojai vertins PJ20 darbų paketo Nr.2.2 pateiktus rezultatus (metodologijos dokumentą ir duomenų masyvus);

- PJ22 projektas vykdomas pagal visus numatytus darbų etapus. 2017 m. pasiekti pagrindiniai rezultatai – parengti ir SJU patvirtinti du PJ22 darbų paketo Nr.3, kuriam vadovauja Įmonė, dokumentai (D3.1. Tikrinimo, verifikavimo ir demonstravimo platformų kūrimo Metodika ir D3.2 Tikrinimo, verifikavimo ir demonstravimo platformų kūrimo Metodikos mokymų planas) bei vienas PJ22 darbų paketo Nr.4, kuriame Įmonė dalyvauja kaip narė, dokumentas (D4.2 Apibendrintų įrankių ir sprendimų techninių specifikacijų dokumentas (pirmas tarpinis leidimas). Pasitvirtino rizika dėl Įmonės partnerių, ketinusių vykdyti SESAR 2020 programos PJ20 ir PJ22 projektuose numatytus darbus (FMTC ir UAB „A sprendimai“) pasitraukimo iš projektų. Šių partnerių darbo krūvių ir finansavimo sumas perėmė Įmonė. Dalį šių lėšų Įmonė skyrė naujam subrangovui, kuris turi prisidėti prie D3.2 plane numatytų mokymų organizavimo. Įmonė atliko viešąjį konkursą dėl mokymų medžiagos ir apklausų organizavimo paslaugų (konkurso laimėtojas – Lietuvos kibernetinių nusikaltimų kompetencijų ir tyrimų centras L3CE). Projekto PJ22 finansavimo sutartis buvo atitinkamai pakeista. IV ketvirčio metu buvo vykdomi šie darbai:

- platformų metodikos mokymų (toliau mokymai) veiklos organizavimas;
- mokymų medžiagos turinio koregavimas (turinio plano parengimas ir patvirtinimas);
- Įmonės atstovo, SJU atstovo ir darbų paketo Nr.3 ekspertų vaizdinis komentarų įrašymas;
- kitos mokymo medžiagos (tekstų, grafikų, komentarų, prezentacijų) rengimas;
- praktinių pavyzdžių rengimas (bendradarbiaujant su projektais PJ15 ir PJ17);
- mokymų sesijos kalendoriaus (tvarkaraščio) rengimas atsižvelgiant į SJU pateiktą darbų sąrašą;
- bendradarbiavimas su PJ22 darbų paketo Nr.2 atstovais ir jo partneriais dėl darbų paketo Nr.3 poreikiams reikalingų funkcijų (Platformų duomenų įvedimo, valdymo, ryšių ir atvaizdavimo dokumentų valdymo įrankyje);
- bendradarbiavimo projekte PJ22 sutarties nutraukimas su trečiosiomis šalimis (FMTC ir UAB „A sprendimai“);
- viešasis konkursas dėl mokymų medžiagos ir apklausų organizavimo paslaugų (konkurso laimėtojas – Lietuvos kibernetinių nusikaltimų kompetencijų ir tyrimų centras L3CE). Sutarties derinimas, užduočių formulavimas;
- platformas SESAR projektuose kuriančių asmenų kontaktų rinkimas;
- personalizuota komunikacija su SESAR projektais.

Dalyvaujant B4 pagalbinėje grupėje (*angl.* contribution team) veikloje parengtas B4 darbų planas, kuris vėliau bus teikiamas B4 strateginiam komitetui. B4 pagalbinė grupė koordinavo B4 pirmini pasirengimą SESAR 2020 antram etapui bei atitinkamų pasiūlymų teikimą A6 nariams ir SJU.

VII SKYRIUS FINANSINIAI VEIKLOS REZULTATAI

2017 m. VI „Oro navigacija“ veiklą apibūdinantys pagrindiniai finansiniai rodikliai ir jų kaita pateikti lentelėje žemiau.

3 lentelė. Valstybės įmonės „Oro navigacija“ pagrindiniai finansiniai rodikliai 2014–2017 m.

Pavadinimas	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017m.
Likvidumo rodikliai:				
Likvidumas (<i>Current Ratio</i>) <u>t.b.>1</u>	6,44	5,61	8,73	3,19
Kritinis likvidumas (<i>Acid Test</i>) <u>t.b.>1</u>	6,21	5,44	8,51	3,10
Pelningumo rodikliai:				
Bendrasis pelningumas	0,26	0,28	0,31	0,31
Grynasis pelningumas	0,02	0,05	0,08	0,05
Veiklos pelningumas	0,03	0,05	0,10	0,05
EBITA pelningumas	6,3	17,1	18,8	15,4
Turto grąža (<i>Return on Assets</i>)	-0,04	0,03	0,04	0,41
Turto panaudojimo efektyvumo rodikliai:				
Pirkėjų skolų apyvartumas (dienomis)	68,17	70,20	64,47	63,8
Skolų tiekėjams apyvartumas (dienomis)	9,87	7,40	8,18	2,6
Grynųjų pinigų apyvartumas (dienomis)	53,76	123,7	150,1	81,9
Atsargų apyvartumas	0,03	0,05	0,05	0,2

Įmonės steigėjas yra Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija. 2017 m. gruodžio 31 d. VI „Oro navigacija“ Įmonės savininko kapitalas sudarė 14 923 tūkst. Eur. VI Turto bankui perduotas nekilnojamas turtas už 27 tūkst. Eur. Turtas, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė, sudarė 23 218 tūkst. Eur. Nuosavas kapitalas – 45 989 tūkst. Eur.

Įmonės pelnas (nuostolis)

Vadovaujantis Pelno mokesčio įstatymo 12 str., pajamos gautos už oro navigacijos paslaugas yra neapmokestinamos pelno mokesčiu.

Vadovaujantis 2013 m. gegužės 3 d. ES reglamento Nr.391/2013 11-12 straipsnių nuostatomis per ataskaitinius metus gautos per didelės pagrindinės veiklos pajamos sąnaudoms padengti bus grąžintos paslaugų naudotojams per ateinančius metus. Realus Įmonės pelnas bus žinomas tik ataskaitiniams metams pasibaigus, kai galima patikimai įvertinti gautinas/grąžintinas sumas.

Įmonė per 2017 m. uždirbo 1509 tūkst. Eur pelno (planas – 339 tūkst. Eur.)

Siekiant užtikrinti tarifų atitikimą bendrosioms kainų nustatymo priemonėms, kurios taikomos visame pasaulyje teikiamoms oro navigacijos paslaugoms, visa informacija yra teikiama Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai, Eurokontrolei, EK. Tarifai derinami su oro erdvės naudotojų atstovais (Tarptautinė oro transporto asociacija IATA, Tarptautinė oro vežėjų asociacija IACA, įvairios bendrosios aviacijos atstovų organizacijos ir kt).

2017 m. Įmonės teikiamoms paslaugoms maršruto rinkliava yra 44,49 Eur (2016 metais – 44,99 Eur), terminalo rinkliava – 181,61 Eur (2016 metais – 188,28 Eur).

Įmonės pajamos

Per 2017 m. 12 mėn. VĮ „Oro navigacija“ gavo 29 236 tūkst. Eur pajamų, planas įvykdytas 102 proc. (planas – 28 711 tūkst. Eur) (žr. 6 pav.)

Iš pagrindinės veiklos, teikiant oro navigacijos ir oro uosto navigacijos paslaugas, Įmonė gavo 28 738 tūkst. Eur (planas – 28 285 tūkst. Eur), tai sudaro 98,3 proc. visų pajamų.

Didžiausią pajamų dalį Įmonė surenka iš užsienio aviakompanijų. Iš jų gauta apie 99 proc. pajamų.

Kitos veiklos pajamos (oro navigacijos informacija ir kitos su aviacine veikla susijusios pajamos) per 2017 m. 12 mėn. sudarė 1,6 proc. visų Įmonės veiklos pajamų. Gautas finansavimas iš ES SESAR projektų finansavimui siekė 150 tūks. Eur.

Finansinės veiklos pajamos sudarė 0,1 proc. visų Įmonės veiklos pajamų.

Įmonės pajamų struktūra pateikta formoje FP-1. Visi finansiniai duomenys pateikti FP formose yra preliminarūs (ir neaudituoti) ir bus patikslinti bei audituoti 2017 metinėje Įmonės veiklos ataskaitoje.

Įmonės sąnaudos

Įmonės sąnaudos per 2017 m. 12 mėn. sudarė 27 727 tūkst. Eur, planas vykdytas 98 proc. (planas – 28 372 tūkst. Eur).

Detaliau šios sąnaudos išdėstytos formoje FP-2.

Įmonės kreditoriniai įsipareigojimai

Uždelstų skolų Įmonė neturi.

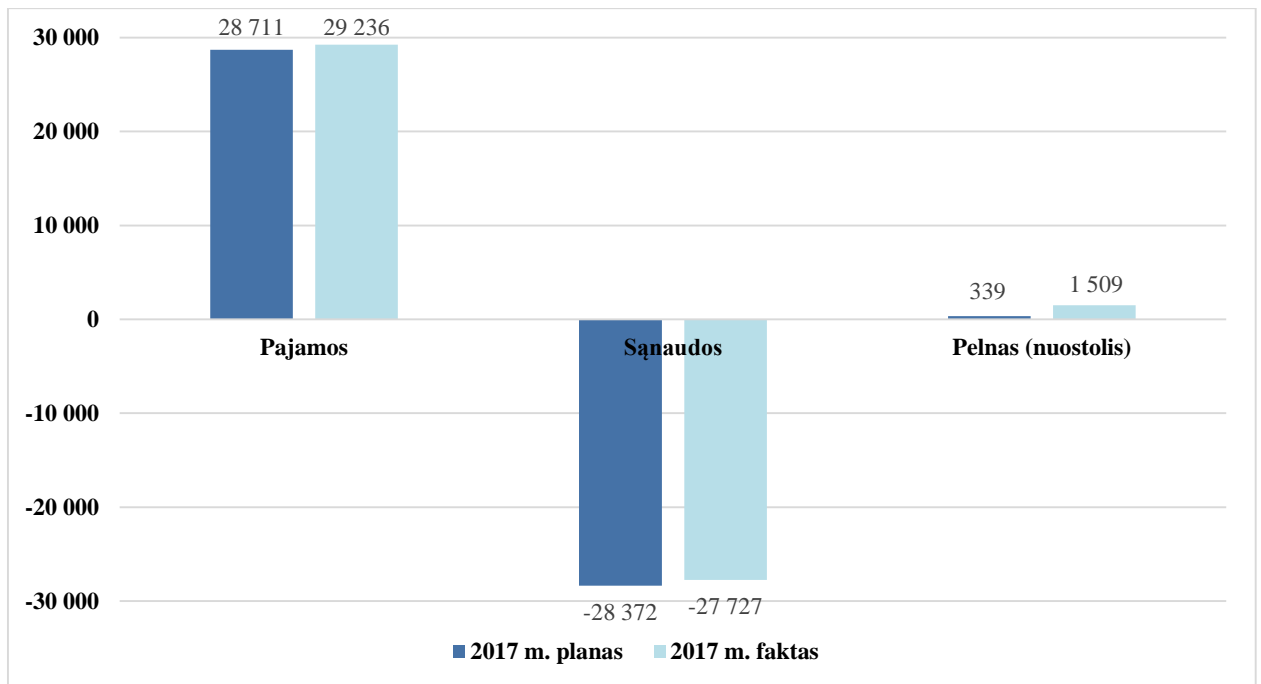
Įmonės debitoriniai įsiskolinimai

Eurokontrolė pagal daugiašalį susitarimą išrašo sąskaitas, surenka pinigus už suteiktas paslaugas bei vykdo įsiskolinimų kontrolę.

Finansiniai įsipareigojimai

Įmonė jokių finansinių įsipareigojimų kredito įstaigoms neturi.

6 pav. Įmonės pajamos, sąnaudos ir pelnas (nuostolis) 2017 m. (tūkst. Eur)

4 lentelė. Valstybės įmonės „Oro navigacija“ per 2017 m. sumokėti mokesčiai

Pavadinimas	2014	2015	2016	2017
Darbuotojų sumokami mokesčiai				
GPM	1 623	1 677	1 685	1767
Sodra PSD	652	674	681	359
Sodra VSD	326	337	340	716
Įmonės sumokami mokesčiai				
SODRA	3 369	3 479	3 515	3712
Garantinis fondas	22	22	23	
Kiti mokesčiai	54	50	19	48
Mokestis už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise	301	300	300	299
Viso mokesčių	6 347	6 539	6 563	6 904
Viso sąnaudų	30459	27249	27017	27 727
VĮ ON sąnaudos	28247	25133	25014	25 509
% nuo visų sąnaudų	20,8	24,0	24,3	24,9
% nuo VĮ ON sąnaudų	22,5	26,0	26,2	27,1
Eurokontroles mokestis	1156	1184	1015	1181
LHMT	599	544	580	626
CAA	457	388	408	411

VIII SKYRIUS

ĮMONĖS INVESTICIJOS, DIDŽIAUSI VYKDOMI PROJEKTAI

Įmonė projektus vykdo atsižvelgdama į Įmonės 2017–2021 m. strateginį veiklos planą, kuris suderintas su EK atitinkamų reglamentų reikalavimais, Europos oro eismo vadybos Pagrindinio plano uždaviniais ir Lietuvos išipareigojimais pagal Vietinį Bendro Europos dangaus diegimo planą (angl. *Local Single Sky Implementation Plan*, toliau LSSIP). Pažymėtina, kad Lietuvai skirtas LSSIP 2016 dokumentas buvo suderintas laiku ir pasirašytas visų už LSSIP uždavinių įgyvendinimą atsakingų asmenų bei pateiktas Eurokontrolei tolimesniam paskelbimui. 2017 m. II ketv. iš Eurokontrolės gautas patvirtinimas, kad Lietuvos LSSIP 2016 dokumentas yra suderintas ir oficialiai paskelbtas Eurokontrolės tinklapyje.

Užtikrindama reikalaujamus skrydžių saugos ir paslaugų teikimo kokybės lygius, Įmonė įgyvendina LSSIP uždavinius ir tęstinius Europos projektus, vykdo vietinius ir regioninius projektus. Jie susiję su skrydžių valdymo centrų įrangos modernizavimu, ryšių, navigacijos ir stebėjimo priemonių bei infrastuktūros atnaujinimu, automatiniu skrydžių duomenų apsikeitimu su orlaiviais, taip pat su optimizuotos informacijos mainų infrastruktūros diegimu.

2017–2021 m. Įmonės strateginiame veiklos plane numatyti ir 2017 m. įgyvendinami šie pagrindiniai projektai:

Naujo Įmonės administracinio ir Regiono skrydžių valdymo centro pastato statyba bei įrangos oro navigacijos paslaugoms teikti įsigijimas

Šios programos tikslas – suprojektuoti, pastatyti ir įrengti naują administracinį ir regiono skrydžių valdymo centro pastatą, sudarysiantį sąlygas sėkmingai įgyvendinti Baltijos FAB strategiją iki 2025 m. ir vykdyti Įmonės turimos oro navigacijos paslaugų rinkos dalies plėtrą. 2017 m. kovo 14 d. pasirašyta rangos sutartis su UAB „Eikos statyba“, rangovui perduoti techniniai dokumentai, pasirašytas statybos vietos perdavimo aktas. Kartą per savaitę Įmonėje rengiami susitikimai su rangovais, derinamas darbų grafikas. 2017 m. birželio 28 d. simboliniu kapsulės įmūrijimu į pamatus pažymėta naujo Regiono skrydžių valdymo centro statybų pradžia. Pastato statyba vyksta pagal grafiką, statybos turi baigtis iki 2018 m. balandžio mėn., tačiau atsižvelgus į nepalankias oro sąlygas, tikėtinas maksimalus statybų pabaigos termino pratęsimas 4 mėn. t.y. iki 2018 m. rugpjūčio mėn. (pagal nustatytus statybos pabaigos terminus pasirašytoje rangos sutartyje su UAB „Eika“). Įrangos diegimo darbai turėtų vykti pagal nustatytą grafiką.

Įmonėje vykdoma programa „Įmonės naujo administracinio ir regiono skrydžių valdymo centro pastato statyba bei įrangos oro navigacijos paslaugoms teikti įsigijimas“ turi vidinius techninius projektus, kurių vykdymas taip pat vertinamas.

Programos vykdomas projektas – įsigyti skrydžių valdymo įrangą oro navigacijos paslaugoms teikti. Projekto tikslas – įdiegti pažangią skrydžių valdymo sistemą Lietuvoje. Šią sistemą sudarys trys komponentai: skrydžių valdymo sistema, skrydžių valdymo treniruoklis ir techninė-testavimo platforma, kurie bus montuojami naujame skrydžių valdymo centro pastate. Projektas užtikrins dabartinių standartinių duomenų sąsajų su Lietuvos kariuomene, Hidrometeorologijos tarnyba, Eurokontrole ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, su kuriomis vyksta oro eismo vadybos duomenų apsikeitimas, veikimą. Įgyvendinant projektą:

Vasario 7–8 d. organizuotas susitikimas su skrydžių valdymo įrangos gamintoju „Indra“, kurio metu aptartas sisteminių duomenų vadybos procesas, oro navigacijos telekomunikacijos tinklo (ATN) maršrutizatoriaus diegimo eiga.;

Kovo 22–24 d. organizuotas susitikimas dėl įrangos sujungimo su kitomis sistemomis, kurio metu aptartos iTEC sąsajos, ugniasienės, naujo pastato planai, virtualus privatus tinklas, laikinos integravimo ir testavimo įrangos diegimas;

Kovo 28–29 d. Madride (Ispanija) vyko pirminis naujos Vilniaus oro eismo vadybos iTEC skrydžių valdymo sistemos pristatymas. Įrangos gamintojas „Indra“ parengė pradinę sistemos konfigūraciją pagal operacinį, adaptacinį ir techninį scenarijus. Įmonės skrydžių vadovai išbandė sistemos pagrindines funkcijas ir veikimą;

II ketv. Madride (Ispanija) surengti keletas susitikimų, kurių metu įrangos gamintojas kartu su Įmonės skrydžių vadovais ir inžinieriais atliko bandymus, teikė pastabas ir siūlymus dėl sistemos funkcijų gerinimo. Netrukus planuojama diegti konkrečius sistemos nustatymo parametrus ir adaptuoti Vilniaus SIR. Įmonės atstovai išsakė pageidavimą, kad, kuriant žemėlapius, būtų sudaryta galimybė klasifikuoti oro erdvės elementus į tam tikras grupes. Įrangos gamintojas šį prašymą įvertins ir galimybes pateiks kitų susitikimų metu.

Liepos 23-28 d. Madride (Ispanija) dalyvauta iTEC sistemos demonstravimo sesijoje, kurios metu buvo supažindinama ir praktiškai demonstruojama: skrydžio trajektorijos skaičiavimas, perskaičiavimas, koordinavimas su partneriais, koordinavimas su vidaus partneriais, skrydžio kelio monitoringas ir kitos iTEC skrydžių valdymo sistemos funkcijos.

Vykdam projektą III ketv. metu įdiegta laikina iTEC testavimo/intergravimo platforma Įmonėje (be išorinių sąsajų).

Rugsėjo 27-28 d. Vilniuje organizuotas iTEC strategijos ir koordinavimo grupės susitikimas, kurio metu kartu su Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Ispanijos ir Norvegijos oro paslaugų teikėjais bei oro eismo vadybos sistemų gamintoju „Indra“ buvo aptarti tolesni veiksmai siekiant kurti vieningą automatizuotą oro eismo vadybos sistemą, kuri tenkintų ir atitiktų oro eismo paslaugų teikėjų lūkesčius.

Spalio 2-5 d., lapkričio 27-30 d. Madride (Ispanija) įrangos gamintojo „Indra“ organizuoti susipažinimo su nauja įranga mokymai atsakingiems Įmonės darbuotojams. Vyko mokymo procesas darbui su naujai diegiama sistema – aptariamoms operacinėms funkcijoms, darbo principai. Įmonės atstovai gamintojui teikė prašymus bei rekomendacijas.

Įmonės atstovai dalyvauja ir prižiūrint „Indra“ sistemos kūrimo procesą, todėl periodiškai, po mokymų sesijų, kuomet Įmonės atstovai iškelia reikalavimus, patikrina jų įgyvendinimą.

Įmonė šiam projektui įgyvendinti yra gavusi dalinį projekto finansavimą iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės.

Projektas „Aerodromo eismo stebėjimo ir kontrolės sistemos (A-SMGCS) funkcionalumo išplėtimas“

Projekto tikslas – modernizuoti šiuo metu naudojamą aerodromo eismo stebėjimo ir kontrolės sistemą, kad būtų pagerintas saugos lygis Vilniaus aerodrome, teikiant skrydžių vadovams išsamią ir tikslią informaciją apie vykdomus skrydžius ir eismą aerodrome, įdiegti pažangius aerodromo rajono vadavietės, aerodromo vadavietės ir aerodromo eismo stebėjimo ir kontrolės funkcionalumus. Bus siekiama užtikrinti reikiamo lygio integralumą ir skrydžių duomenų apskaitinimo sinchronizavimą tarp Įmonės abiejų skrydžių valdymo sistemų. Projekto vykdymo laikotarpis 2016–2019 m.

Projektas „Aerodromo eismo stebėjimo ir kontrolės sistemos modernizavimas“ yra susijęs su aukščiau minėto projekto „Skrydžių valdymo įrangos oro navigacijos paslaugoms teikti įsigijimas“ įgyvendinimu. Būsimas techninis-technologinis sprendimas pakeis skrydžių valdymo sistemų teikiamų funkcijų priskyrimą atitinkamoms paslaugoms teikti ir užtikrins šių sistemų aukštą integralumo lygį. Numatoma, kad aerodromo eismo stebėjimo ir kontrolės sistemos funkcionalumai bus išplėsti, siekiant užtikrinti ne tik aerodromo eismo stebėjimą, bet ir Aerodromo vadavietės bei Prieigų vadavietės paslaugų teikimą.

Projektas bus vykdomas dviem etapais (Pirmame etape pasikeis tik A-SMGCS darbo vietos bokšte. Antrame etape bus sujungtos dvi sistemos ir informacijos apskaitinimas vyks skrydžių

valdymo duomenų apsikeitimo realiu laiku (angl. *On-Line Data Interchange specification*, toliau OLDI) pranešimais:

- A-SMGCS diegimas NOVA pagrindu;
- Vilniaus ASVC įrangos sujungimas su Vilniaus OEV sistema (Regiono)

Pagal projekto darbų grafiką kovo mėnesį Hortene (Norvegija) buvo vykdomi įvadiniai modernizuojamos aerodromo skrydžių valdymo sistemos mokymai techniniams darbuotojams ir skrydžių vadovams. Mokymų metu supažindinta su įranga ir kartu atlikti sistemos gamykliniai bandymai. Pateiktos pastabos ir pažymėti trūkumai, kurie buvo pastebėti FAT1 metu. Tiekėjas išpareigojo juos pašalinti. Taip pat, įrengta ryšių infrastruktūra, kuri sujungs Vilniaus ASVC valdymo centrą su Įmonės pastato pirmojo aukšto techninėmis patalpomis.

2017 m. II ketv. ruošiamos patalpos įrangai pastatyti ir įdiegti, atliktas įrangos gamintojų konsolių pasiūlymų vertinimas, pateikti papildomi duomenys gamintojui. Projektas vykdomas pagal nustatytus terminus.

2017 m. III ketv. projekto įgyvendinimo metu buvo atlikti apžvalgos radijo lokatoriaus (toliau SMR) modernizavimo darbai, techniniame kambaryje įdiegta skrydžių valdymo programa NOVA įranga ir organizuoti mokymai techniniam personalui, SMR vietiniai bandymai atidėti dėl sunkiosios jungties, kurią reiks pakeisti, defekto.

2017 m. IV ketv. Įmonės darbuotojai susitiko su kompanijos „Indra“ projektų vadovu dėl darbų susijusių su radijo lokatoriaus modernizacija. Inicijuotas sukiųjų jungčių pirkimas, tačiau pirkimas buvo nutrauktas, kadangi aptiktas lokatoriaus pavarų dėžės gedimas, dėl to reikalingas naujas lokatoriaus pjedestalas. Dėl šios problemos kompanijai „Indra“ pateiktas prašymas apie galimą tolimesnį veiksmų planą. Per IV ketv. buvo atlikti Vilniaus ASVC saugos vertinimai konsolių ir įrangos perkėlimui. Iki 2017 m. pabaigos buvo sumontuotos naujosios bokšto konsolės ir įranga, tačiau planuojama papildoma įranga – monitorių rankenos, atnaujinti baldai, patogesnės kalbinio ryšio VCS dėžutės.

Įmonė šiam projektui įgyvendinti yra gavusi dalinį projekto finansavimą iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės.

Kauno SVC DVOR/DME atnaujinimas

Projektą ketinama vykdyti atsižvelgiant į valstybės įmonės Lietuvos oro uostai Kauno filialo plėtros planus užtikrinant Kauno DVOR/DME tinkamą veikimą.

2017 m. kovo 15 d. Įmonės generalinis direktorius patvirtino darbo grupės sudėtį šiam projektui įgyvendinti. Parengtos Kauno DVOR/DME rekonstrukcijos techninės sąlygos. Viešuosius pirkimus planuojama įvykdyti 2017 m. antroje pusėje, o techninius darbus nukelti į 2018 m. I ketv. dėl Šiaulių oro uoste tuo pačiu metu planuojamų tos pačios techninės įrangos atnaujinimo darbų.

IV ketv. projekto diegimas buvo sustabdytas dėl techninių priežasčių – tiriamas įrangos efektyvumas dėl Tarptautinio Kauno oro uosto ir Kauno LEZ plėtros darbų. Planuojama, jog navigacinių paslaugų užtikrinimas bus įgyvendintas kitomis techninėmis priemonėmis.

Duomenų ryšio paslaugų diegimas

Projektą „Duomenų ryšio paslaugų diegimas“ (angl. *Data Link Services*, toliau DLS) sudaro du etapai:

1. Pirmasis etapas bus vykdomas 2017–2018 m., atsižvelgiant į EK reglamentą (EB) Nr. 29/2009, ES 310/2015 ir SESAR Diegimo administratoriaus parengtą duomenų ryšio paslaugų diegimo planą. EK ketina dalinai (iki 50 proc.) finansuoti diegimo sąnaudas, kurias Įmonė patirs iki 2018 m. vasario mėn. DLS projekto tikslas – koordinuoti oro navigacijos paslaugų teikėjų

veiklą, siekiant užtikrinti optimalų DLS paslaugų tinklo Europoje išdėstymą ir racionaliai panaudoti techninius išteklius.

Vasario 16 d. Madride (Ispanija) vyko pirmasis DLS I-ojo etapo susitikimas, kuriame apibrėžtos pagrindinės šio projekto rizikos: radijo dažnių racionalus panaudojimas, jų neperkraunant, techninių sprendimų koordinavimas tarp ryšių paslaugų teikėjų, sąsajų suderinamumas tarp skirtingų skrydžių valdymo centrų ir kt. Vykdamas projektą bendradarbiaujama su EASA (*angl.* European Aviation Safety Agency) dėl DLS sertifikavimo proceso ir reikalavimų bei su Europos oro eismo tinklo valdytoju (*angl.* Network Manager), siekiant apibrėžti DLS paslaugų veikimą ir monitoringą.

2. Antrojo etapo įgyvendinimo terminas yra 2017–2020 m., atsižvelgiant į SESAR Diegimo administratoriaus parengtą duomenų ryšio paslaugų diegimo planą. Šiame etape bus siekiama įgyvendinti oro erdvės vadybos suinteresuotų šalių konsorciumo ELSA atliktos tyrimų studijos rekomendacijas dėl ilgalaikio duomenų ryšio paslaugų galutinio sprendimo ir iki 2020 m. apibrėžti duomenų ryšio paslaugos ir paslaugų zonų reikalavimus bendram modeliui „D“, kad visoje Europoje veiktų vieningas duomenų ryšio tinklas.

Kovo 2–3 dienomis Briuselyje (Belgija) vyko pirmasis DLS II-ojo etapo susitikimas.

Kovo 15 d. Įmonės generalinio direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė šiam projektui įgyvendinti atliko analizę dėl planuojamų diegti paslaugų apimtį ir teikimo modelio. Taip pat parengti duomenų ryšio paslaugų diegimo reikalavimai. Šiuo metu vyksta derinimo procesas.

Gegužės 9–12 d. Madride (Ispanija) vykusio susitikimo metu pažymėta, kad kiekvienas oro navigacijos paslaugų teikėjas turi įvertinti DLS paslaugų diegimo reikalavimus, atsižvelgiant į EK patvirtintą DLS paslaugų diegimo strategiją, t.y. įdiegti pakankamo pajėgumo sistemą, siekiant užtikrinti ateityje numatytų skrydžių valdymo funkcionalumą veikimą (i4D – dalinimasi orlaivio trajektorijos duomenimis). Minėtas paslaugas Įmonė turės pirkti iš vienintelį DLS ryšio paslaugų teikėjų SITA ir „Rockwell Collins (ARINC)“.

Rugpjūčio 2-3 d. Frankfurte (Vokietija) dalyvauta DLS II etapo susitikime nustatant ateities DLS paslaugų teikimo valdymo struktūras ir susijusių šalių atsakomybes.

Rugsėjo 19-21 d. Briuselyje (Belgija) vyko bendrasis projektų DLS I-ojo ir II –ojo etapų susitikimas, kuriame aptarti baigiami rengti „oras-žemė“ ir „žemė-žemė“ tinklų architektūros dokumentų projektai bei kiti pagal projektų planus nustatyti dokumentai. Taip pat pristatyta DLS projekto diegimo Įmonėje situacija.

Spalio mėn. paskelbtas duomenų ryšio paslaugų pirkimo konkursas, kuriame planuota išrinkti pagrindinį bei alternatyvų šių paslaugų teikėją ir įsigyti reikiama techninę įrangą. Gautas vienas pasiūlymas, kuris neatitiko Įmonės patvirtintų techninių reikalavimų, todėl konkursas nutrauktas. 2018 m. sausio mėn. planuojama skelbti naują duomenų ryšio paslaugų pirkimo konkursą.

Spalio 9 d. SESAR diegimo administratorius, EK paskirtas DLS paslaugų diegimo Europoje projekto administratoriumi, buvo informuotas, jog Įmonė dėl šiuo metu diegiamos naujos skrydžių valdymo įrangos ir naujojo regiono skrydžių valdymo centro bei administracinio pastato statybos bendro projekto vėluos pradėti teikti duomenų ryšio paslaugas, kurios pagal aukščiau minimą reglamentą turi būti pradėtos teikti nuo 2018 m. vasario 5 d. Dėl svarių DLS paslaugų teikimo pradžios vėlavimo priežasčių Įmonė šias paslaugas ketina pradėti teikti 2019 m. antrame pusmetyje. Tiksliai paslaugų teikimo pradžia priklausys nuo naujos skrydžių valdymo įrangos sėkmingo diegimo ir jos pripažinimo tinkama naudoti.

Šis projektas dalinai finansuojamas iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės lėšų – Įmonė liepos mėn. gavo patvirtinimą, kad bendra (pirmojo ir antrojo etapų) šio projekto parama 1,51 mln. eurų.

Fiksuoto oro navigacijos telekomunikacijos tinklo/Oro navigacijos pranešimų perdavimo sistemos (AFTN/AMHS) atnaujinimas

AFTN/AMHS operacinę sistemą ir taikomą programą reikia atnaujinti esant technologiniam būtinumui.

2017 m. kovo 15 d. Įmonės generalinis direktorius patvirtino darbo grupės sudėtį šiam projektui įgyvendinti. Patvirtinti AFTN/AMHS sistemos atnaujinimo techniniai reikalavimai.

2017 m. balandžio mėn. pradėjus naujo Įmonės pastato statybą ir numčius persikėlimo į jį pradžią bei išsiaiškinus, kad AFTN/AMHS sistemos atnaujinimas užtruktų ne trumpiau nei pusmetį, nuspręsta, kad tęsti numatyto sistemos atnaujinimo pirkimo dabartiniame Įmonės pastate nenaudinga. Be to, vadovaujantis Oro eismo vadybos pagrindinio plano reikalavimais, oro navigacijos paslaugų teikėjams iki 2018 m. gruodžio 31 d. privaloma įdiegti išplėstinius AMHS funkcionalumus. Atsižvelgiant į šiuos argumentus, nuspręsta, kad bus pradamas naujas pirkimas pagal suplanuotą projektą „AFTN/AMHS sistemos keitimas“. Nauja sistema, atitinkanti visus keliamus reikalavimus, bus įdiegta naujajame Įmonės pastate. III ketv. darbo grupė pradėjo rengti naujos AFTN/AMHS sistemos diegimo techninius reikalavimus, o naujos kalbinių ryšių sistemos techninių reikalavimų rengimas yra jau baigiamajame etape. 2017 m. rugsėjo 12-13 d. Įmonėje lankėsi įmonės „Frequentis“ atstovai, kurie pristatė savo techninius sprendimus balso perdavimo sistemoje (VCS) naudojant interneto protokolą (VoIP) ir alternatyvaus duomenų perdavimo kanalo parinkimo techninį sprendimą, kuris oro navigacijos paslaugų teikėjui leistų duomenų perdavimo paslaugą gauti iš kelių operatorių pasirinktinai, pagal tuo metu labiau prieinamą paslaugą.

Šis projektas tiesiogiai susijęs su šiuo metu naujai diegiama regiono skrydžių valdymo įrangą ir bus pradėtas vykdyti po įrangos integravimo darbų.

„Stebėjimo duomenų tikrinimo, analizės bei vertinimo įrangos“ (RAPS-3 COMPACT) diegimas

RAPS-3 COMPACT projekto tikslas – apžvalgos sistemų duomenų kokybės ir transliacijos protokolų atitikimo standartams patikra realiuoju laiku. Įrašymui, konvertavimui bei analizei reikalinga specialiai tam tikslui skirta įranga. Naujos tokio tipo įrangos pirkimo tikslas yra pakeisti turimą pasenusią, 2008 m. įsigytą įrangą dėl jos fizinio nusidėvėjimo, sumažėjusio įrangos darbo patikimumo, atsarginių dalių stokos.

2017 m. vasario mėn. gauta RAPS-3 COMPACT įranga ir atlikti įrangos bandymai. Įranga keliamus reikalavimus atitiko, todėl buvo pasirašyti bandymų sertifikatai. Pagal Įmonės ir gamintojo sudarytą sutartį 2017 m. vasario mėn. organizuoti mokymai Įmonės darbuotojams (inžinieriams), kuriuos pabaigę jie gavo mokymų baigimo sertifikatus. 2017 m. balandžio 4 d. RAPS-3 COMPACT projektas sėkmingai užbaigtas.

Kiti tarptautiniai projektai

Siekiant įgyvendinti 2014 m. birželio 27 d. Komisijos Įgyvendinimo Reglamento (ES) Nr. 716/2014 dėl bandomojo bendro projekto, reikalingo Europos oro eismo valdymo pagrindiniam planui įgyvendinti, sukūrimo, nuostatas ir optimizuoti vykdomus skrydžius regiono mastu GATE ONE iniciatyvoje dalyvaujantys oro navigacijos paslaugų teikėjai inicijavo bendrą tarptautinį projektą „Laisvai pasirenkamų maršrutų koncepcijos diegimas GATE ONE erdvėje“ (angl. *GATE ONE Free Route Airspace, GO FRA*), kuriuo siekiama nustatyti laisvai pasirenkamų maršrutų koncepcijos optimalų diegimo variantą Rytų ir Centrinės Europos oro erdvėje. Tuo tikslu buvo pateikta bendra paraiška dėl projekto dalinio finansavimo iš ES fondų.

2017 m. gegužės 25–26 d. Sofijoje (Bulgarija) vykusiame GATE ONE Koordinacinio komiteto susitikime pristatytas bendradarbiavimo sutarties projektas studijai dėl GO FRA diegimo atlikti. Studijos tikslas – išanalizuoti galimą GO FRA naudą, pasiūlyti geriausią techninį-operacinį ir ekonomiškai naudingiausią sprendimą, taip pat įvertinti bendradarbiavimo galimybes su

besiribojančiomis ne ES valstybėmis bei GATE ONE projekte nedalyvaujančiais kitais funkciniais oro erdvės blokais. Planuojama, kad visos GATE ONE narės proporcingai prisidėtų prie šios paslaugos pirkimo. Valstybės įmonės „Oro navigacija“ indėlis sudarytų apie 12 tūkst. eurų. Paraišką GO FRA studijai teikė FAB valdymo įmonė, tačiau parengtas bendradarbiavimo sutarties projektas GO FRA nariams nespėdė viešųjų pirkimų klausimų, 3 iš 13 GO narių dalyvavimas projekte, kurį finansuoja ES, kėlė problemų.

Rugsėjo 28 d. Bratislavoje (Slovakija) vykusiam susitikime buvo sutarta, kad GO FRA projektas, neturi perspektyvos ir projektą reikia skaidyti į keletą smulkesnių, kad geriau suderinti visų suinteresuotų pusių poreikius.

Siekiant įgyvendinti bendrą Baltijos FAB OEV sistemų techninį-technologinį sprendimą, vykdomas projektas „iTEC testavimas, patvirtinimas ir planavimas“ (angl. *iTEC Tests, Validations and Planning*). Šiam projektui buvo pateikta bendra paraiška dėl projekto dalinio finansavimo iš ES fondų.

2017 m. liepos mėn. paaiškėjo, kad Įmonės pateikta paraiška daliniam šio projekto finansavimui buvo įvertinta teigiamai – INEA finansuos 138 460 tūkst. eurų.

IX SKYRIUS BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS

Bendradarbiavimas su Lietuvos Respublikos institucijomis

2017 m. sausio–gruodžio mėn. vyko šie svarbiausi susitikimai:

1. Sausio 12 d. dalyvauta Oro policijos misijos organizuotame seminare Šiaulių karinių oro pajėgų (toliau KOP) bazėje;
2. Kovo 10 d. Įmonės Aeronautikos ir gelbėjimo koordinacinis centras organizavo tarpinstitucinį paieškos ir gelbėjimo (SAR) seminarą, kuriame dalyvavo 25 įvairių Lietuvos institucijų atstovai;
3. Gegužės 11 d. Įmonės atstovai lankėsi Karinių oro pajėgų Aviacijos bazėje Šiauliuose. Oro policijos misiją pradėjusius Lenkijos karinių oro pajėgų karius Įmonės atstovai supažindino su Lietuvoje esančiais gelbėjimo pajėgumais lėktuvų nelaimės ar avarinės situacijos atveju;
4. Rugsėjo 5-6 d. Klaipėdoje vyko Lietuvos kariuomenės karinių jūrų pajėgų ir Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų darbo susitikimas, kurio metu buvo sprendžiami saugios laivybos agentūros BO stebėjimo sistemos panaudojimo ir oro erdvių virš Kazlų Rūdos poligono įsteigimo klausimai;
5. Rugsėjo 22 d. dalyvauta CAA organizuotame darbo susitikime, kuriame nagrinėti nevaldomos oro erdvės skrydžių organizavimo informacinės sistemos nuostatų ir nevaldomos oro erdvės skrydžių organizavimo informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projektai;
6. Rugsėjo - spalio mėn. surengtos 5 ekskursijos Susisiekimo ministerijos darbuotojams - Regiono skrydžių valdymo centre, Vilniaus ASVC ir Įmonės Mokymo centre. Ministerijos darbuotojams taip pat darytos prezentacijos supažindinti su Įmonės veikla;
7. Dalyvauta Susisiekimo ministerijos inicijuotame antikorupcinių iniciatyvų konkurse. Įmonė pripažinta šio konkurso nugalėtoja ir apdovanota už antikorupcinę iniciatyvą Įmonės interneto svetainėje sukurti viešųjų pirkimų elektroninę versiją tiekėjams, norintiems dalyvauti Įmonės vykdomuose viešuosiuose pirkimuose neskelbiamos apklausos būdu. Ši iniciatyva vadinama gerosios praktikos pavyzdžiu.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Įmonės atstovai nuolat dalyvauja šešiose ICAO Europos ir Šiaurės Atlanto biuro darbo grupėse, trisdešimt aštuoniose Eurokontrolės darbo grupėse, viename EK darbo grupės komitete, devyniose CANSO darbo grupėse, Baltijos FAB veikloje ir jos valdymo organuose, dešimtyje kitų regioninių komitetų ir darbo grupių susitikimuose.

Su kaimyninių šalių – Lenkijos, Baltarusijos, Latvijos, Rusijos Federacijos, Ukrainos oro eismo paslaugų teikėjų – specialistais nuolat aptariamos naujų oro kelių įdiegimo perspektyvos.

2017 m. I–IV ketv. Įmonės darbuotojai dalyvavo šiose svarbiausiose veiklose:

1. Sausio mėn. pasirašyta atnaujinta B4 konsorciumo, kurį sudaro Lietuvos, Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos oro eismo paslaugų teikėjai, sutartis, kurios pagrindu B4 konsorciumas dalyvauja SESAR programoje;

2. Vasario 20–23 d. Įmonės atstovai dalyvavo „Dynamic Mercy 2017“ tarptautinių pratybų planavimo konferencijoje Rygoje (Latvija);

3. Kovo 13–15 d. Įmonės atstovai dalyvavo NATO pratybų „Ramstein Alloy“ planavimo konferencijoje Uedeme (Vokietija);

4. Kovo 14–15 d. Įmonės atstovai dalyvavo Lietuvos ir Baltarusijos oro eismo paslaugų teikėjų darbo susitikime Minske (Baltarusija). Pagrindiniai spęsti klausimai: skrydžių saugos užtikrinimas statomos Baltarusijos atominės elektrinės apylinkėse ir draudžiamose zonose virš jos bei naujų koordinavimo/derinimo taškų (toliau COP) tarp Vilniaus SIR ir Minsko skrydžių informacijos regiono įdiegimas vietoje COP LAVAR ir su tuo susijęs oro erdvės struktūros pakeitimas. Dėl pirmojo klausimo Baltarusijos atstovai informavo, kad oro eismo paslaugų teikimo maršrutų centrinės linijos turi būti nustatytos ne arčiau negu 10 km nuo statomos Baltarusijos atominės elektrinės centro. Tokios draudžiamos zonos nustatymas turėtų didelės neigiamos įtakos oro eismo srautui į / iš Vilniaus tarptautinio oro uosto, todėl nuspręsta svarstyti kitas galimybes, atsižvelgiant į Europoje taikomą praktiką. Dėl antrojo klausimo šalys sutarė svarstyti koordinacinių pakeitimo klausimą – jį išsprendus būtų lengviau vykdyti oro eismo paslaugų teikimo maršrutų tinklo struktūros užduotis;

5. Kovo 22 d. Įmonės atstovai dalyvavo SESAR programos tyrimų agentūros organizuotame analitinių ir plataus masto demonstracinių tyrimų atvirų durų dienoje Briuselyje (Belgija) dėl galimo dalyvavimo projekte „Bepiločių orlaivių integravimas į oro eismo vadybos sistemą“;

6. Kovo mėn. pasirašyta „Tarpusavio duomenų neatskleidimo sutartis“ su Šveicarijos oro navigacijos paslaugų teikėju SKYGUIDE;

7. Balandžio 3–7 d. Paryžiuje (Prancūzija) vykusiame ICAO RDGE/26 darbo grupės susitikime buvo peržiūrėtas Baltijos jūros oro kelių katalogas, kuriame numatyta Lietuvos oro erdvėje įdiegti du naujus oro kelius bei atlikti visišką oro kelių tinklo tarp Varšuvos ir Vilniaus SIR pertvarką. Susitikimo metu Baltarusijos atstovai informavo, kad siekiant apsaugoti statomą atominę elektrinę, būtina 10 km spinduliu aplink Astravą uždaryti oro erdvę, o tam reikia pakeisti oro kelių tinklą virš oro kelio LAVAR. Sutarta, kad naujas oro kelių tinklas iki 2017 m. gruodžio 7 d. bus bendrai įdiegtas;

8. Balandžio 11–13 d. Rygoje (Latvija) vyko karinių pratybų „Siber Strike 2017“ galutinė planavimo konferencija, kurioje buvo sprendžiami su Lietuvos Respublikos oro erdvės apribojimu šių pratybų laikotarpiu susiję klausimai;

9. Balandžio 18–20 d. Briuselyje (Belgija) vyko Eurokontrolės RNDSEG/91 darbo grupės susitikimas, kuriame pabrėžta, kad vis dar yra neišspręstas klausimas dėl naujo oro kelio „NINTA-TOTRA-LAVAR“ diegimo sprendimo. Procesui pajudėti į priekį nepadėjo ir Eurokontrolės generalinio direktoriaus tarpininkavimas. Susitikimo metu nemažai dėmesio buvo skirta ir laisvų oro kelių (FRA) sistemos Europoje diegimui. Baltijos FAB laisvų maršrutų oro erdvės planas yra

iš pradžių FRA įdiegti atskirai Lietuvos ir Lenkijos oro erdvėse ir tik vėliau (ne anksčiau kaip 2019 m.) pradėti bendro Baltijos FAB FRA diegimo darbus;

10. Balandžio 25 d. dalyvauta „Ramstein Alloy“ pratybose;

11. Gegužės 10 d. Briuselyje (Belgija) vyko SESAR Diegimo administratoriaus (*angl.* SESAR Deployment Manager, toliau SDM) dalyvių konsultavimosi platformos tematinio pogrupio „Planavimas, stebėseną ir riziką“ 1-asis susitikimas, jame Įmonės darbuotojas atstovavo Baltijos FAB oro navigacijos paslaugų teikėjų pozicijai. Baltijos FAB vardu buvo pateikta 15 pastabų, tik 1 iš jų nebuvo atsižvelgta;

12. Gegužės 16 d. Briuselyje (Belgija) dalyvauta SDM organizuotame susitikime, skirtame užbaigti konsultacijų kampanijos dėl 2017 m. SESAR Diegimo programos ir 2014 m. birželio 27 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 716/2014 dėl bandomojo bendro projekto, reikalingo Europos oro eismo valdymo pagrindiniam planui įgyvendinti, sukūrimo, vykdymo peržiūros pirmąjį ciklą. Pateikta Baltijos FAB pozicija dėl bandomojo bendro projekto diegimo optimizacijos – 5 ir 6 oro eismo vadybos funkcionalumų įgyvendinimo datos turi būti peržiūrėtos, atsižvelgiant į Skaitmeninio ryšio paslaugų diegimo atkūrimo planą (*angl.* DLS Recovery Plan);

13. Birželio 5–9 d. Sopote (Lenkija) vyko tarptautinių NATO pratybų „Dynamic Mercy“ ataskaitinė planavimo konferencija, kurios metu parengta pratybų, vykusių gegužės mėn., ataskaita ir pateikta NATO vadavietei patvirtinti. Su pratybų ataskaita supažindinti Įmonės Aeronautikos gelbėjimo koordinacinio centro darbuotojai;

14. Liepos 4–5 d. Helsinkyje (Suomija) vyko CANSO CECM 100-asis susitikimas, kurio metu pristatytos ir aptartos preliminarios CANSO strateginės kryptys, kurių galutinis svarstymas vyks CECM 102-ajame susitikime. Taip pat pristatyta šių metų CANSO Europos biuro biudžeto vykdymo eiga ir 2018 m. biudžeto gairės. Pažymėta, kad 2017 m. biudžetas vykdomas pagal planą, šiek tiek lėšų netgi sutaupyta, todėl planuojant kitų metų biudžetą tikėtina, kad didinti rinkliavų iš oro navigacijos paslaugų teikėjų – CANSO narių – neprireiks;

15. Rugsėjo 4-5 d. organizuotas ir pravestas Baltijos šalių (LT, LV, EST) oro navigacijos paslaugų teikėjų regioninio bendradarbiavimo susitikimas, kurio metu derintas bendrų veiksmų planas;

16. Rugsėjo 13 d. Briuselyje (Belgija) SDM organizavo susitikimą tematinio pogrupio „Planavimas, stebėseną ir riziką“, kurio metu buvo galutinai aptarta rengiama 2017 m. SESAR Diegimo programa;

17. Rugsėjo 21 d. Briuselyje (Belgija) dalyvauta EK surengtame susitikime dėl H2020 programos finansinių ir teisės aspektų. Susitikimo metu pristatytos naujiems ir esamiems H2020 programos dalyviams finansinės atsakomybės ir priežiūros aspektai;

18. Rugsėjo 23-29 d. Jerevane (Armėnija) dalyvauta organizuotame ICAO Rytų Europos regiono oro eismo vadybos darbo grupės (ATMGE) 25-ajame susitikime, kurio metu susipažinta su šiuo metu ICAO derinamais dokumentais bei būsimomis naujienomis;

19. Rugsėjo 27-29 d. Rygoje (Latvija) vyko darbinis susitikimas su Baltijos šalių koordinacinių centrų atstovais;

20. Spalio 2-3 d. Madride (Ispanija) dalyvauta „Indra“, PANSA bei UKSATSE vadovaujančių darbuotojų susitikime;

21. Spalio 2-4 d. Briuselyje (Belgija) dalyvauta Eurokontrolės ATFCM susitikime. Buvo aptartos skrydžių srautų planavimo bei jų saugaus vykdymo procedūros ir jų laikymasis;

22. Spalio 2-5 d. Paryžiuje (Prancūzija) dalyvauta ICAO koordinacinės darbo grupės (COG) 69 susitikime. Jo metu buvo peržiūrėta ICAO COG pavaldžių darbo grupių veikla 2017 m. bei aptarti pasirengimo EANPG susitikimui klausimai ir jam skirti darbo dokumentai;

23. Spalio 10-12 d. Briuselyje (Belgija) dalyvauta civilinio/karinio bendradarbiavimo komiteto posėdyje. Aptartos problemos, ieškomi būdai joms įveikti;

24. Spalio 15-18 d. Eurokontrolės būstinėje Briuselyje (Belgija) dalyvauta Bendrojo Europos dangaus įgyvendinimo 2017m. parengiamajame susitikime, kur aptarti 2017 m. LSSIP programų metinių redakcijų rengimo aspektai;

25. Spalio 17-19 d. Briuselyje (Belgija) dalyvauta skrydžių duomenų dorojimo pasitarime;

26. Spalio 18-20 d. Stokholme (Švedija) dalyvauta Baltijos regiono ANS paslaugų teikėjų vadovaujančių darbuotojų susitikime. Spalio 18-20 d. Nimase dalyvauta paieškos ir gelbėjimo tarptautinėje konferencijoje regiono paieškos ir gelbėjimo aktualijoms aptarti;

27. Spalio 23-27 d. Astanoje (Kazachstanas) dalyvauta ICAO Rytų Europos regiono vykusiame ICAO RDGE/27 darbo grupės susitikime buvo peržiūrėtas Baltijos jūros oro kelių katalogas, kuriame numatyta Lietuvos oro erdvėje įdiegti du naujus oro kelius bei atlikti visišką oro kelių tinklo tarp Varšuvos ir Vilniaus SIR pertvarką. Susitikimo metu Baltarusijos atstovai toliau dar kartą pranešė, kad siekiant apsaugoti statomą atominę elektrinę, būtina 10 km spinduliu aplink Astravą uždaryti oro erdvę, o tam reikia pakeisti oro kelių tinklą virš oro kelio LAVAR. Sutarta, kad 2 nauji oro keliai iki 2017 m. gruodžio 7 d. bus bendrai įdiegti. Šie nauji oro keliai, kaip ir buvo planuota, įdiegti gruodžio 7 d.;

28. Spalio 30 - lapkričio 3 d. Paryžiuje (Prancūzija) dalyvauta ICAO Europos oro navigacijos darbo grupės (EANPG) 59 susitikime. Buvo aptarti oro navigacijos paslaugų saugaus teikimo klausimai visame Europos regione bei numatytos perspektyvos ateičiai. Nutarta, kad prie EANPG prisijungs Europos regiono skrydžių saugos grupė (RASG). Tai padaryta, stengiantis sumažinti susitikimų kiekį;

29. Gruodžio 18-19d. Lvove (Ukraina) Įmonės darbuotojai dalyvavo Baltijos FAB ir UKSATSE susitikime dėl Laisvai pasirenkamų oro erdvės maršrutų bei bendros atsakomybės nustatymo galimybės. Nuspręsta, toliau bendradarbiauti diegiant bendrą funkcionalumą, todėl bus kuriama atsakinga darbo grupė ir siekiama užsibrėžtų tikslų;

30. Spalio, lapkričio ir gruodžio mėn. Įmonės darbuotojai taip pat dalyvavo susitikimuose, susijusiuose su SESAR programos 2020 Įmonei pavestų užduočių vykdymu.

X SKYRIUS ĮMONĖS DARBUOTOJAI IR DARBO UŽMOKESČIO FONDAS

Bendras Įmonės 2017 m. darbo užmokesčio fondas – 11 814 tūkst. eurų. Vadovaujantis Darbuotojo ir valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarka, patvirtinta LR Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 650 „Dėl darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, vidutinis mėnesinis darbo užmokesčio fondo dydis vienam darbuotojui – 3379 eurų.

Žemiau pateiktas apibendrintas vidutinis mėnesinis pareiginis darbo užmokestis pagal struktūrinius padalinius.

5 lentelė. Valstybės įmonės „Oro navigacija“ darbuotojų vidutinis pareiginis mėnesinis darbo užmokestis (2017 m. 12 mėn.)

Eil. Nr.	Kategorija	Eurais
1.	I lygio vadovai - generalinis direktorius	4 813
2.	II lygio vadovai - direktoriai	4 257
3.	III lygio vadovai – struktūrinių padalinių vadovai	2 407
4.	Skrydžių vadovai:	
4.1.	Vilnius	2 461
4.2.	Kaunas	1 882
4.3.	Palanga	1 829
4.4.	Šiauliai	1 617
5.	Oro eismo vadybos specialistai	2 396
6.	Techninės įrangos aptarnavimo specialistai	1 499
7.	Kiti darbuotojai	1 256

2017 m. rugsėjo 30 d. Įmonėje dirbo 309 darbuotojai, 2017 m. gruodžio 31 d. – 313 darbuotojų.

6 lentelė. Valstybės Įmonės „Oro navigacija“ darbuotojų skaičiaus dinamika

Pavadinimas	2017-09-30		2017-12-30		Pokytis	
	Iš viso	iš jų skrydžių vadovai	Iš viso	iš jų skrydžių vadovai	Iš viso	iš jų skrydžių vadovai
Pagrindinė įmonė, įskaitant RSVC, Vilniaus ASVC, Šiaulių ASVC	255	74	258	73	3	-1
Kauno ASVC	30	11	30	11	0	0
Palangos ASVC	24	8	25	9	1	1
Iš viso	309	93	313	93	4	0

Įmonėje daug dėmesio skiriama personalui ugdyti. Personalo poreikio planavimas suderintas su Įmonės strateginiu veiklos planu. Įmonės darbuotojų kvalifikacija keliami vadovaujantis Įmonės kokybės vadybos procedūra „Darbuotojų ugdymas“ ir CAA patvirtintu Skrydžių vadovų ir skrydžių valdymo elektronikos specialistų mokymo vadovu. Visi šie dokumentai prareikę peržiūrimi ir tobulinami pagal ICAO bei Eurokontrolės kvalifikacinius reikalavimus.

XI SKYRIUS ĮMONĖS VYKDOMOS SOCIALINĖS, APLINKOSAUGOS INICIATYVOS IR POLITIKA

Personalo politika

Įmonėje patvirtinta Saugos kultūros politika, kuria siekiama sukurti tokią darbo aplinką ir pasitikėjimo atmosferą, kurioje darbuotojai skatinami atvirai pranešti apie saugos įvykius, saugai pavojingas situacijas, aplinkybes ir klaidas, kad būtų galima iš jų pasimokyti ir jų išvengti ateityje.

2017 m. sausio mėn. valdybai pateiktos Įmonėje planuojamų diegti personalo sistemų-kompetencijų nustatymo, vadovų vertinimo, darbuotojų paieškos/atrankos, mokymo valdymo, veiklos vertinimo sistemos projektas, kartu rengiamas ir Kompetencijų vertinimo aprašas, kuris bus kompetencijų nustatymo sistemos dalimi. 2017 m. birželio mėn. atnaujinta procedūra „Personalo valdymas“, kurioje nustatyti personalo paieškos ir atrankos principai, taip pat parengtas galutinis Vidinės komunikacijos srautų ir informacijos sklaidos tvarkos aprašo projektas, kurio pagrindu toliau bus formuojama vidinės komunikacijos sistema. II ketv. vadovybei pristatyti vidinės komunikacijos sistemos kūrimo etapai. III ketv. parengtos ir pristatytos išorės komunikacijos gairės ir pradėtos rengti konkurso sąlygos dėl šių paslaugų pirkimo. Taip pat parengtos ir paskelbtos konkurso sąlygos bei vykdomi viešieji pirkimai komunikacijos strategijos gairių įvertinimo klausimais, viešųjų ryšių ir strateginio konsultavimo bei dizaino ir maketavimo, darbams pirkti.

2017 m. balandžio mėn. patvirtintas Įmonės Korupcijos prevencijos politikos aprašas, taip pat atlikta Įmonės darbuotojų apklausa, siekiant išsiaiškinti, ar darbuotojai praneštų vadovybei ar teisėsaugos institucijoms apie pastebėtus korupcijos atvejus – 76 proc. anketą pildžiusių darbuotojų atsakė teigiamai. Iki 2017 m. gruodžio 31 d. buvo ruošiama ataskaita apie 2017 m. atliktus uždavinius, vykdam 2017 m. gegužės 23 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-240 „Dėl programos ir jos įgyvendinimo 2017–2018 m. priemonių plano patvirtinimo“ patvirtintą Lietuvos Respublikos susisiekimo ministrui priskirtų valdymo sričių kovos su korupcija programos įgyvendinimo 2017–2018 m. priemonių planą, kuri bus pateikta Susisiekimo ministerijai 2018 m. pradžioje.

IV ketvirtis buvo skirtas įvykdyti Įmonės organizacinės struktūros pokyčius - suformuota nauja etatinė struktūra, naujai parengti ir patvirtinti visų Įmonės darbuotojų pareigybių aprašymai bei Įmonės struktūrinių padalinių nuostatai, perrašytos Įmonės darbuotojų darbo sutartys. Kadangi naujos organizacinės struktūros įvedimas siejosi su veiklos efektyvumu ir optimizavimu, buvo perskirstytos darbo funkcijos tarp darbuotojų ir buvo sumažintas bendras Įmonės etatų skaičius.

Lapkričio mėn. buvo organizuoti mokymai struktūrinių padalinių vadovams "Efektyvus vadovavimas: baziniai sėkmės principai".

Dėl vykdytos naujos organizacinės struktūros įvedimo, "minkštieji" žmogiškųjų išteklių valdymo darbai buvo perkelti į 2018 m., kuriais bus siekiama tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymo politiką kuriant metinio veiklos vertinimo sistemą, kompetencijų aprašą, formuojant ir planuojant žmogiškųjų išteklių poreikį 2018-2022 m., įvedant naujų darbuotojų adaptavimo sistemą bei kuriant Įmonės darbuotojų motyvavimo sistemą.

IV ketvirtį reguliariai rengti pranešimai spaudai apie Įmonės veiklą, jie platinti žiniasklaidai ir talpinti Įmonės svetainėje. Įvykdytas viešasis pirkimas ir pasirašyta dizaino ir maketavimo paslaugų sutartis, pagal kurią bus kuriama Įmonės stiliaus knyga, naujas logotipas, maketuojamos Įmonės ataskaitos. Taip pat įvykdytas viešasis pirkimas ir pasirašyta sutartis dėl konsultacinių paslaugų Įmonės komunikacijos strategijos gairių įvertinimo klausimais.

Aplinkosaugos iniciatyvos

Nuo 2016 m. gruodžio mėn. Vilniaus SIR įgyvendinta laisvai pasirenkamų maršrutų oro erdvė aukščiau 95 skrydžių lygio turėtų sumažinti oro taršą ir padidinti Europos oro eismo vadybos tinklo pajėgumą.

SESAR 2020 programos projektas „PJ06. Laisvai pasirenkamas maršrutas pagal orlaivio trajektoriją žemiau 310 skrydžių lygio“, kuriame dalyvauja Įmonė, tiesiogiai susijęs su aplinkosauga – siekiama taikyti laisvai pasirenkamų maršrutų oro erdvę platesniu nei vienos pasirinktos valstybės mastu.

Dalyvavimas iTEC aljanse, tobulinant esamą bei kuriant naują oro eismo vadybos sistemą „Indra“ gaminio pagrindu, leis skrydžių vadovams efektyviau valdyti orlaivių eismą tiek ore, tiek ant žemės. Tai mažins orlaivių sunaudojamo kuro kiekį, sumažins orlaivių keliamo triukšmo lygį ir pan.

Naujasis statomas Įmonės pastatas atitiks vieną iš aukščiausių energinio naudingumo klasių. Taip pat Įmonėje darbuotojai skatinami būti socialiai aktyvūs – tausoti gamtos išteklių naudojimą, rūšiuoti buitines atliekas.

XII SKYRIUS SKAIDRUMO GAIRIŲ NUOSTATŲ LAIKYMASIS

Valstybės įmonė „Oro navigacija“ veiklos ataskaitas, finansinių ataskaitų rinkinius rengia vadovaudamasi Skaidrumo gairių aprašo nuostatomis, patvirtintomis LR Vyriausybės 2010 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. 1052 „Dėl valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“ (ir vėlesniais jo pakeitimais) (toliau Skaidrumo gairės) ir Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatyme nustatytais reikalavimais.

Įmonės interneto svetainėje www.ans.lt skelbiami Įmonės tikslai ir užduotys, veiklos ataskaitos, pranešimai spaudai, informacija apie Įmonės darbuotojų vidutinį darbo užmokestį, finansiniais metais įvykdytus, vykdomus ir planuojamus pirkimus ir investicijas, naujienos apie Įmonės įgyvendinamus projektus, naujienos apie atliktus uždavinius korupcijos prevencijos srityje, skrydžių statistika ir kita svarbi informacija, kuri privalo būti viešinama, vadovaujantis Skaidrumo gairių nuostatomis ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais.

Generalinis direktorius

Mindaugas Gustys